Opłata pocztowa uiszczona gotówką.
**Nr. 10.** Warszawa, dnia 20 kwietnia 1937 r. **Rok XX.**

# DZIENNIK URZĘDOWY
## MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

**Prenumerata roczna 12 zł.** **Cena egzemplarza 1 zł. 50 gr.**
Prenumeratę należy wpłacać na konto P. K. O. Nr. 30-197 „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych“ zaznaczając na odwrocie blankietu nadawczego „Należność za prenumeratę Dziennika Urzędowego Min. Spraw Wewn.“
**Adres Redakcji: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, ul. Nowy Świat 69, Wydział Org. Prawny Tel. 220-20.**
**Adres Administracji: Nowy Świat 69, tel. 678-40.**
Sprzedaż numerów pojedyńczych i ubiegłych roczników — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (intendentura) Warszawa, ul. Nowy Świat 69, tel. 663-97.
Wysyłka pojedyńczych numerów i roczników za zaliczeniem pocztowym.

## TREŚĆ.

### A. DZIAŁ URZĘDOWY.

#### II. OKÓLNIK Nr. 23.



#### III. PISMA OKÓLNE.



### B. PRZEDRUKI.

#### I. DZIENNIK USTAW R. P. Nr. Nr. 24 — 26.



#### II. MONITOR POLSKI Nr. Nr. 69 — 73.



#### III. INNE WYDAWNICTWA.



### C. BIBLIOGRAFIA.

#### I. WYDAWNICTWA ZALECONE.

# A.

# II. Okólniki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

72.

## OKÓLNIK Nr. 23

z dnia 12 kwietnia 1937 r.

**o dietach i kosztach podróży członków zarządu i pracowników związków samorządowych oraz członków wojewódzkich organów kolegialnych.**

(Nr. SS. 40-55-3)

*Do*

*P. P. Wojewodów (z wyjątkiem śląskiego) Przewodniczących Wydziałów Powiatowych oraz Prezydentów Miast.*

W związku z wątpliwościami, podnoszonymi przez PP. Wojewodów, czy wobec wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 2.VII.1936 r. (Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 393), przywracającego dawną zasadę, w myśl której wysokość diet oblicza się nie w zależności od stanowiska służbowego, lecz od posiadanej grupy uposażenia, aktualne są nadal wyjaśnienia, zawarte w okólniku Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr. 4 z dn. 18.I.1935 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 4, poz. 19), Ministerstwo stwierdza, co następuje:

1) Wyjaśnienia okólnika z dn. 18.I.1935 r. zawarte w ust. 1—4, a dotyczące sposobu obliczania diet i kosztów podróży członków zarządu i pracowników związków samorządowych są nadal w pełni aktualne. Za grupy uposażenia, o których jest mowa w § 17 rozporządzenia z dn. 30.XII.1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 1073) uważać więc należy grupy, odpowiadające przepisom art. 3 ustawy uposażeniowej z 9.X. 1923 r. utrzymanej nadal w mocy w zastosowaniu do służby samorządowej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 28.X.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 667). Należy też mieć na uwadze, że rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 28.III.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 320), regulujące sposób obliczenia należności za podróże służbowe, jest wraz z późniejszymi zmianami normą wykonawczą, opartą na rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 28.X. 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663), dostosowaną do nowych pod względem wysokości uposażenia grup i do zmniejszonej ich liczby z 16-tu do 12-tu.

Skoro zmiany te nie dotyczą w żadnej mierze służby samorządowej — nie było by rzeczą uzasadnioną w ogóle, a w niektórych razach nawet rzeczą możliwą, stosowanie nowych stawek diet wobec pracowników samorządowych np. wobec posiadających grupy XIII—XVI.

2) Natomiast wyjaśnienia omawianego okólnika Nr 4, zawarte w ostatnich dwóch jego ustępach, a dotyczące sposobu obliczania diet i kosztów podróży członków rad i wydziałów wojewódzkich (izb wojewódzkich w woj. zachodnich), przestały być aktualne, gdyż po wprowadzeniu do rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 28.III.1934 r. zmiany, uzależniającej wysokość diet od posiadanej grupy uposażenia, automatycznie odpadły przeszkody, oświetlone w końcowych wyjaśnieniach cytowanego okólnika. To też w ustępie 5-ym okólnika Nr 4 z 1935 r. wyrazy: „powinny mieć“ zastępuje się wyrazem „mają“.

Diety więc i koszty podróży członków wojewódzkich organów kolegialnych, pochodzących z wyboru, oblicza się na zasadach rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 28.III.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 320) z uwzględnieniem późniejszych jego zmian, w szczególności wprowadzonych rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 2.VII.1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 393), a więc jak wskazuje na to art. 61 ust. (1) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej w brzmieniu tekstu jednolitego, zamieszczonego w Dzienniku Ustaw R. P. Nr 80 z 1936 r. pod poz. 555 — według VI grupy uposażenia funkcjonariuszów państwowych.

*(—) Korsak*
PODSEKRETARZ STANU

# III. Pisma Okólne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

73

## PISMO OKÓLNE

z dnia 13 kwietnia 1937 r.

**o ogrodach działkowych dla bezrobotnych.**

(Nr S. G. 60-28-2).

*Do*

*P. P. Wojewodów*

W związku z projektowanym rozszerzeniem w bieżącym roku budżetowym akcji tworzenia ogrodów działkowych dla bezrobotnych, Fundusz Pracy przewiduje przeznaczenie odpowiednich sum na przygotowanie terenów na te cele. Dotychczasowa działalność Funduszu Pracy natrafiała na trudności, związane ze znalezieniem odpowiednich terenów, bądź też z tego powodu, że niekiedy zarządy gmin miejskich przydzielały tereny, wymagające dużych wkładów celem uprzedniego przygotowania ich pod uprawę.

Ponieważ prowadzona przez Fundusz Pracy akcja ogrodów działkowych znajduje głębokie uzasadnienie zarówno w odciążeniu budżetu na akcję pomocy dla bezrobotnych, jako też

w skutkach natury gospodarczej i społecznej, oraz przygotowuje tereny, które miasta będą mogły w przyszłości wykorzystać pod parki, zieleńce i t p.,—Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi Pana Wojewodę o zalecenie zarządom gmin miejskich, w których zagadnienie tworzenia ogrodów działkowych dla bezrobotnych jest aktualne, aby współdziałały z organami Funduszu Pracy w realizacji planu rozbudowy ogrodów działkowych, w szczególności zaś, aby otoczyły opieką istniejące i nowopowstające kolonie ogrodów działkowych dla bezrobotnych, dostarczając im pomocy ze strony ogrodników miejskich, jak również sadzonek drzewek, krzewów i t. p. z zakładów miejskich.

*(—) Korsak*
PODSEKRETARZ STANU

74.

**PISMO OKÓLNE**
z dnia 14 kwietnia 1937 r.
**w sprawie zaświadczeń dla poborowych stających do poboru w drodze delegacji.**
(Nr Wojsk. A-8-22-1)

*Do*
*Urzędów Wojewódzkich, Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę i Starostw.*

Komisje poborowe przy wydawaniu zaświadczeń osobom zakwalifikowanym do kat. A, B i E (§ 161 rozp. wykon. do ustawy o powsz. obow. wojsk.), stającym do poboru w drodze delegacji, nie odnotowują na zaświadczeniach obok liczby listy poborowej — powiatu, z którego poborowy został delegowany, albowiem tego przepisy nie przewidują.

Wobec tego powstaje często zbędna korespondencja z odszukaniem właściwej P. K. U. przez urzędy meldunkowe, gdyż urzędy te posługując się — przy wypełnianiu kart meldunkowych — zaświadczeniami wydanymi przez komisje poborowe, przesyłają karty meldunkowe do P. K. U. według tych zaświadczeń.

W celu uniknięcia tej korespondencji należy na wymienionych wyżej zaświadczeniach osób stających w drodze delegacji czynić adnotację, z którego powiatu poborowy został delegowany.

*(—) Wyszyński mjr.*
DYREKTOR BIURA WOJSKOWEGO

75.

**PISMO OKÓLNE**
z dnia 17 kwietnia 1937 r.
**o wypłacie zasiłków wojskowych**
(Nr GB 6-8-3).

*Do*
*Urzędów Wojewódzkich, Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę, Starostw oraz P. P. Prezydentów Miast i Przewodniczących Wydziałów Powiatowych.*

Celem usunięcia wątpliwości, jakie wyłoniły się w niektórych urzędach w związku z wypłacaniem i przekazywaniem zasiłków wojskowych rodzinom rezerwistów, powołanych na ćwiczenia wojskowe, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wyjaśnia, co następuje:

1. Osoba uprawniona na zasadzie postanowień ustawy z dn. 22 marca 1923 r. o zasiłkach dla rodzin osób powołanych na ćwiczenia wojskowe (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 246), której moc obowiązująca przywrócona została ustawą z dn. 13 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 69, poz. 604) do otrzymania zasiłku wojskowego kwituje odbiór przyznanej należności tylko jeden raz.

Pobieranie od zainteresowanych osób naraz kilku pokwitowań (jak to było dotąd praktykowane w 3-ch egzemplarzach) z odbioru jednej i tej samej kwoty jest niedopuszczalne i bezwarunkowo powinno być zaniechane.

Wspomniane pokwitowanie przechowuje w swoich aktach zarząd gminny (miejski), uskuteczniający wypłatę zasiłku wojskowego.

2. W wypadkach przekazywania należności zasiłkowej za pośrednictwem urzędów pocztowych osobom, zamieszkałym poza siedzibą zarządu gminnego (miejskiego) koszty przesyłki obciążają adresatów. Przekaz pocztowy należy zatem wystawiać na kwotę netto, t. j. po potrąceniu kosztów przekazu według obowiązującej taryfy pocztowej.

Równocześnie na odcinku przekazu, przeznaczonym dla korespondencji, należy dla orientacji adresata wykazywać: a) kwotę całego przyznanego zasiłku, b) kwotę potrąconą tytułem kosztów przekazu i c) kwotę przypadającą do wypłaty.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi o zarządzenie ścisłego przestrzegania niniejszego wyjaśnienia.

*(—) Hausner*
DYREKTOR GABINETU MINISTRA

76.

**PISMO OKÓLNE**
z dnia 19 kwietnia 1937 r.
**o cenach mąki i pieczywa.**
(Nr. Apr. 57-7-1).

*Do*
*P. P. Wojewodów (wszystkich), Komisarza Rządu na m. st. Warszawę, Starostów i Prezydentów Miast.*

W myśl mego rozporządzenia z dnia 8.IV. 1937 r. o przemiale pszenicy i żyta (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 212) przemiał pszenicy jest dozwolony, począwszy od dn. 1 maja r. b. na mąkę 65% i gatunków niższych, zaś przemiał żyta od dnia 25.IV. r. b. na mąkę 70% i gatunków niższych — poza wyjątkami przewidzianymi w § 4 rozporządzenia.

Dopuszczone będą do obiegu gatunki mąki żytniej i pszennej odpowiadające standartom

giełdowym, zatwierdzonym przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu. Standarty te w tej chwili obejmują: dwa gatunki mąki żytniej tj. mąkę pytlową 0—70% i mąkę razową 0—95% oraz 6 gatunków mąki pszennej tj. 0—65%, 65—70%, 65—75%, 70—75% razowej 0—95% oraz pastewną. Po wyżej wymienionych terminach używanie w zakładach przemysłowych mąki nie odpowiadającej tym normom do przerobu i wszelkiego rodzaju wypieku, przeznaczonego do spożycia jest zakazane z wyjątkiem ulg, przewidzianych w niniejszym zarządzeniu.

Rozporządzenie określa ponadto władze powołane do czuwania nad przestrzeganiem postanowień w nim zawartych i ich uprawnienia, sposób znakowania worków oraz sankcje karne.

Rozporządzenie to ma na celu nie tyle wprowadzenie pewnej oszczędności w gospodarowaniu zbożem chlebowym w okresie do nowych zbiorów, ile przede wszystkim bezpośrednie oddziałanie na poziom kosztów utrzymania, w których produkty zbożowe stanowią poważny odsetek. Z tych względów zachodzi konieczność kontynuowania akcji regulowania cen w ramach uprawnień ustawowych celem jak najbardziej stanowczego przeciwdziałania wszelkim próbom nieuzasadnionej gospodarczo zwyżki cen mąki i pieczywa.

W tym celu w nawiązaniu do mych zarządzeń z dnia 12 kwietnia r. b. (Nr Apr. 57/5-1) w sprawie regulowania cen przetworów zbóż chlebowych zarządzam:

1. a) Wyznaczanie cen z urzędu na mąkę żytnią 0-70% i 0-95% wymiału oraz na mąkę pszenną 0-65% zarówno w hurcie jak i w detalu.

Wprowadzone z dniem 12.IV r. b. do notowań giełdowych standarty mąki pszennej. 65-70%, 65-75%, 70-75%, razowej 0-95% i pastewnej nie podlegają wyznaczaniu.

b) Ceny mąki żytniej 70% i razowej oraz mąki pszennej 65% w hurcie winny być wyznaczone na poziomie wynikającym z lokalnej przeciętnej ceny rynkowej żyta względnie pszenicy z uwzględnieniem kosztów przemiału nie przekraczających w żadnym wypadku od 100 kg zboża: 2,50 zł. przy mące żytniej razowej, 3 zł. przy mące żytniej 70% i 3,50 zł przy mące pszennej 65%. W podanych wyżej kosztach przemiału wliczona już została wartość worka. Wahania rynkowych cen zbóż o charakterze przejściowym w granicach do 1 zł. na 100 kg zboża nie wpływają na rewizję wyznaczonych cen mąki.

W kalkulacjach np. ceny mąki 70% należy wychodzić z ceny zboża, pomniejszonej o wartość 27 kg. otrąb a z uwzględnieniem kosztów przemiału. Uzyskana w ten sposób suma stanowi wartość 70 kg. mąki 70%, podzielona przez 70 i następnie wynik dzielenia pomnożony przez 100 da w końcowym wyniku cenę 100 kg mąki.

Analogiczny sposób obliczenia należy stosować przy wyprowadzaniu ceny mąki pszennej 65% i żytniej razowej.

c) Ponieważ mogą się zdarzyć wypadki, że zapasy mąki dotychczasowych standartów, nie odpowiadających nowym normom przemiałowym nie będą mogły być w oznaczonych w rozporządzeniu o przemiale terminach zlikwidowane — upoważniam Panów do stosowania — w odniesieniu do piekarń i handlu hurtowego 2-tygodniowego okresu ulgowego pod warunkiem zgłoszenia właściwym władzom przez zainteresowanych w terminie do dnia 25 kwietnia r. b. ilości posiadanych zapasów oraz uwzględnienia w odniesieniu do tych zapasów przy regulowaniu cen mąki i pieczywa jedynie takich cen, jakie będą obowiązywały dla nowych standartów mąki, czy też odpowiedniego gatunku pieczywa.

d) upoważniam Panów Wojewodów do udzielania zezwoleń na przemiał pszenicy dla celów cukierniczych do produkcji makaronów i t. p. według norm, wymaganych dla utrzymania normalnej produkcji odnośnych zakładów przemysłowych.

e) ceny hurtowe rozumieć należy franco wagon stacja odbiorcza, względnie skład hurtowy.

Za moją zgodą w niektórych okręgach przywożących mąkę dla ustalenia ceny franco st. odb. mogą być w drodze wyjątku czynione odchylenia od zasad pktu b) w kierunku uwzględnienia rzeczywistego kosztu transportu mąki.

2. Ceny detaliczne mąki żytniej 70% i razowej, mąki pszennej 65% nie mogą przekraczać wyznaczonych cen hurtowych więcej niż o 15%.

3. a) wyznaczanie z urzędu cen chleba żytniego, pytlowego i razowego w detalu.

Ceny chleba winny być wyznaczone w oparciu o ceny mąki z uwzględnieniem istotnych kosztów wypieku z tym jednak, że koszta te w żadnym wypadku nie mogą przekraczać wartości przypieku (przy mące 70%-wej 38% a przy razowej 40%), a tym samym nie mogą przekraczać wyznaczonej ceny hurtowej mąki.

b) Zarządzenie moje dotyczące wyznaczania cen na pszenne bułki wodne pozostaje w mocy.

c) Ceny pieczywa specjalnego np. pszenno-żytniego, pszennego z dodatkiem mleka, cukru i t. p. oraz pieczywa luksusowego nadal nie podlegają wyznaczaniu pod warunkiem, że rynek będzie wystarczająco zaopatrzony w pieczywo o cenach zreglamentowanych i że ceny pieczywa niereglamentowanego nie będą rażąco wygórowane.

4. Niezależnie od akcji regulowania cen należy po dniu 25.IV r. b. zorganizować kontrolę przemiału mąki na gatunki dopuszczone do obrotu oraz baczyć, by ewentualnie lepsze gatunki mąki nie były — z pomijaniem przepisów — ani przemielane, ani nie stanowiły przedmiotu niedozwolonego obrotu czy wypieku.

Z uwagi na reglamentację cen oraz daleko idące ograniczenia przemiałowe należy się spodziewać, że wykroczenia tego rodzaju będą miały raczej charakter sporadyczny. Dlatego kontrolę tę należy przeprowadzać jedynie w wypadkach uzasadnionego podejrzenia o przekraczanie przepisów przytoczonego na wstępie rozporządzenia o przemiale pszenicy i żyta.

W tych wypadkach należy pobrane protokularnie próby mąki przy współudziale zaproszonego rzeczoznawcy spośród miejscowych przedstawicieli przemysłu młynarskiego względnie piekarstwa przekazywać niezwłocznie do najbliższego względnie terytorialnie właściwego Państwowego Zakładu Badania Żywności, zabezpieczyć zakwestionowaną mąkę u posiadacza, a po uzyskaniu wyników badania potwierdzających podejrzenie kierować sprawę na drogę postępowania karno-administracyjnego po myśli § 7 cyt. wyżej rozp. o przemiale.

W tym ostatnim wypadku należy każdorazowo orzekać przepadek mąki nie odpowiadającej przepisom oraz uzyskane z jej sprzedaży kwoty wpłacać niezwłocznie po ich uzyskaniu do depozytu sądowego. Sprzedaż tej mąki może nastąpić wyłącznie instytucjom opieki społecznej jak: szpitale, sierocińce, przytułki i t. p.

Kosztami badania mąki należy obciążyć wyłącznie winnych przekroczenia rozp. o przemiale pszenicy i żyta. Sprawa pokrywania kosztów badania w przypadkach niestwierdzenia przekroczenia przepisów o przemiale zostanie załatwiona centralnie przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Opieki Społecznej.

Rachunki za badania należy przedkładać raz na miesiąc Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

5. Należy wzmocnić nadzór nad ujawnianiem cen, wagą i oznaczaniem pieczywa.

Chleb powinien być wypiekany w bochenkach wagi $1/2$, 1, 2 kg. lub w większej, lecz w pełnych kilogramach. Dotyczy to również pieczywa specjalnego wypiekanego z mieszanin mąki różnego rodzaju.

6. Wyznaczone ceny na mąki żytnie i chleb pytlowy winne obowiązywać od dnia 26 kwietnia r. b. a na mąkę pszenną 65% i pieczywo pszenno-wodne od dnia 1 maja r. b.

7. Do dnia 1 maja r. b. należy mi zgłosić wyznaczone — na podstawie niniejszego zarządzenia — ceny na mąki żytnie, chleb żytni pytlowy i razowy, a do 5 maja r. b. na mąkę pszenną 65% i pieczywo pszenno-wodne zarówno w hurcie jak i w detalu.

Wszelkie zmiany w wyznaczonych w ten sposób cenach mąki i pieczywa winne być niezwłocznie zgłaszane Ministerstwu z tym, że podwyższenie cen może nastąpić tylko za moją uprzednią zgodą.

*(—) Sławoj Składkowski*
MINISTER

Załącznik do pisma ok. Nr. Apr. 57/7/1.

## Wzory kalkulacji ceny mąki

I) mąki żytniej pytlowej 70%

$$X = \frac{\left[(a+b) - \frac{27 \cdot C}{100}\right] \cdot 100}{70}$$

II) mąki żytniej razowej 95%

$$X = \frac{(a+b) \cdot 100}{95}$$

III) mąki pszennej pytlowej 65%

$$X = \frac{\left[(a+b) - \frac{c \cdot o}{100} + \frac{v \cdot k}{100}\right] \cdot 100}{65}$$

przy czym przyjęte znaki oznaczają:

a = cena 100 kg. zboża
b = koszt przemiału
c = cena 100 kg. otrąb
v = „ 100 „ mąki II gatunku
k = ilość kg. mąki II gatunku } uzyskiwanych z przemiału
o = „ „ otrąb } uzyskiwanych z przemiału
x = cena 100 kg. mąki pełnej I gat.

Kalkulacja ceny 1 kg. chleba żytniego:

I chleb pytlowy z mąki 70% $X = \frac{a+k}{138}$

II „ razowy z mąki 95% $X = \frac{a+k}{140}$

Kalkulacja ceny 1 kg. bułek pszennych wodnych z mąki 65%

$$X = \frac{a+k}{122}$$

przy czym przyjęte znaki oznaczają:

x = cena 1 kg. pieczywa
a = cena 100 kg. mąki
k = koszt wypieku

## 77.

## DECYZJA.

Na podstawie art. 1 ust. (1) dekretu z dnia 2 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 72 poz. 255) i § 2 rozporządzenia z dnia 15 listopada 1935 r. (Dz. U. R P. Nr 86, poz. 534) udzielam Polskiemu Touring Klubowi (Warszawa, ul. Kredytowa 5) pozwolenia na ustanowienie i używanie plakiety pamiątkowej w kształcie stylizowanego orła srebrnego, na tułowiu którego jest uwidoczniona złota blacha o kształtach mapy Rzeczypospolitej Polskiej z napisem: „Raid Krajoznawczy po Polsce 1937".

Plakietę pamiątkową może otrzymać bezpłatnie każdy uczestnik „Raidu Krajoznawczego po Polsce", który przebędzie najmniej 150 klm. i dojedzie do mety głównej lub do jednej z met regionalnych zgodnie z warunkami regulaminu „Raidu Krajoznawczego po Polsce".

Plakieta pamiątkowa może być umieszczona na samochodzie lub motocyklu.

(Warszawa dn. 19 kwietnia 1937 r. Nr AP. 3-38).

Za MINISTRA
*(—) Paciorkowski*
PODSEKRETARZ STANU

# B.

# I. Przedruki z Dziennika Ustaw R. P.

**z 31 marca Nr. 24 Rok 1937**

**Poz. 149.** Ustawa z dnia 18 marca 1937 r. w sprawie ratyfikacji projektów konwencyj, przyjętych dnia 10 czerwca 1925 r. na VII sesji ogólnej konferencji międzynarodowej organizacji pracy w sprawie: 1) odszkodowania za wypadki przy pracy i 2) odszkodowania za choroby zawodowe.

**Poz. 150.** Ustawa z dnia 24 marca 1937 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym.

---

**Poz. 151. Ustawa z dnia 29 marca 1937 r. o zakończeniu akcji oddłużenia związków samorządowych.**

**Art. 1.** (1) Kompetencje komisji oszczędnościowo - oddłużeniowych dla samorządu przy urzędach wojewódzkich, istniejących na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 846), w zakresie ustalania planów oddłużenia związków samorządowych (art. 11 ust. (2) powołanego rozporządzenia) wygasają z dniem 1 kwietnia 1937 r.

(2) Z dniem 1 czerwca 1937 r. komisje oszczędnościowo - oddłużeniowe dla samorządu przy urzędach wojewódzkich ulegną likwidacji i przekażą swe archiwa oraz akta spraw, będących w toku, wojewódzkim władzom administracji ogólnej, przy których istnieją; władze te będą właściwe we wszystkich sprawach, związanych z ustalonymi planami oddłużenia związków samorządowych w zakresie, w jakim sprawy te należały do właściwości komisji oszczędnościowo-oddłużeniowych.

**Art. 2.** (1) Kompetencje Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządu przy Ministrze Skarbu, istniejącej na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 846), wygasają:

a) z dniem 1 maja 1937 r. co do orzekania ulg z art. 14 ust. (2) pkt 3) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 846) w brzmieniu, nadanym dekretem z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 506); jednakże w sprawach spłaty zobowiązań związków samorządowych, istniejących na obszarze województwa śląskiego, zobowiązań związków międzykomunalnych oraz zobowiązań miast: Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Częstochowa, Radom, Kielce, Lublin, Piotrków Trybunalski, Zgierz, Otwock i Ostrów Wielkopolski, Centralna Komisja Oszczędnościowo-Oddłużeniowa może do dnia 1 lipca 1937 r. orzekać ulgi w dotychczasowym zakresie (ustalanie warunków spłaty należności, rozkładanie spłaty na raty, obniżanie oprocentowania, umarzanie odsetek, odsetek zwłoki i innych należności ubocznych, zwalnianie od płacenia odsetek na przyszłość, wreszcie częściowe lub całkowite umarzanie należności);

b) z dniem 1 lipca 1937 r. w zakresie ustalania i zatwierdzania planów oddłużenia (art. 14 ust. (2) pkt 1) i 2) powołanego wyżej rozporządzenia);

c) z dniem 1 sierpnia 1937 r. w zakresie przekazywania spraw Urzędowi Rozjemczemu do spraw kredytowych samorządu terytorialnego.

(2) Minister Skarbu ustali termin likwidacji Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządu.

(3) Centralna Komisja Oszczędnościowo-Oddłużeniowa dla Samorządu, likwidując swe czynności, przekaże archiwa oraz akta spraw, będących w toku, Ministerstwu Skarbu, które będzie właściwe we wszystkich sprawach, związanych z decyzjami Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządu, powziętymi na podstawie art. 14 ust. (2) pkt 3) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 846) w brzmieniu, nadanym dekretem z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 506), oraz z ustalonymi, bądź zatwierdzonymi przez Centralną Komisję Oszczędnościowo - Oddłużeniową planami oddłużenia związków samorządowych w zakresie, w jakim sprawy te należały do właściwości Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej.

**Art. 3.** (1) Urząd Rozjemczy do spraw kredytowych samorządu terytorialnego działa do czasu ostatecznego załatwienia wszystkich spraw, wniesionych przez Centralną Komisję Oszczędnościowo - Oddłużeniową.

(2) Urząd Rozjemczy przekaże po zakończeniu swej działalności archiwa Ministerstwu Skarbu.

**Art. 4.** Uprawnienia Ministra Skarbu, przewidziane w art. 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 846) w brzmieniu, nadanym dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 506), wygasają z dniem 1 kwietnia 1937 r.

**Art. 5.** Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Skarbu i Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi ministrami.

**Art. 6.** Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

---

**Poz. 152. Ustawa z dnia 29 marca 1937 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół dokształcających zawodowych.**

**Art. 1.** Obowiązek zakładania publicznych szkół dokształcających zawodowych ciąży na gminach miejskich i wiejskich, a wydatki na ich utrzymanie ponosi Skarb Państwa i gminy.

**Art. 2.** (1) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub wyznaczona przez niego władza szkolna, po zasięgnięciu opinii gmin zainteresowanych oraz terytorialnie właściwych izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych, wskazuje gminy, w których powinny być założone publiczne szkoły dokształcające zawodowe, oraz ustala rodzaj, liczbę tych szkół i termin ich założenia.

(2) Nałożenie przez władzę, wskazaną w ust. (1), na gminę obowiązku założenia publicznej szkoły dokształcającej zawodowej może nastąpić po uprzednim uznaniu przez władzę nadzorczą, że gmina ta będzie mogła podołać temu obowiązkowi.

**Art. 3.** (1) Wydatki na wynagrodzenie kierownika, nauczycieli, instruktorów oraz lekarzy publicznych szkół dokształcających zawodowych ponosi Skarb Państwa w wysokości 2/3 tych wydatków.

(2) Pozostałą 1/3 wydatków, wymienionych w ust. (1), oraz wszelkie inne wydatki, związane z założeniem i utrzymywaniem publicznych szkół dokształcających zawodowych, pokrywa gmina, na której obszarze znajduje się szkoła. Jeżeli do szkoły uczęszcza młodzież z obszaru innych gmin, w których brak jest publicznej szkoły dokształcającej zawodowej danego rodzaju, wówczas gminy te pokrywają odpowiednią część wydatków na utrzymanie szkoły w stosunku do liczby tej młodzieży, uczęszczającej do danej szkoły.

**Art. 4.** (1) Przed zatwierdzeniem preliminarza budżetowego gmin władza nadzorcza zasięga opinii władzy szkolnej II instancji, a w m. st. Warszawie — Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, co do działu budżetu publicznych szkół dokształcających zawodowych.

(2) Władza nadzorcza wstawia do preliminarza budżetowego gminy sumy potrzebne do pełnienia obowiązków, wynikających z ustawy niniejszej, jeżeli nie zostały one uwzględnione w preliminarzu budżetowym, lub uwzględnione w wysokości nie wystarczającej.

**Art. 5.** Zamknięcie publicznej szkoły dokształcającej zawodowej może być dokonane tylko za zgodą Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, lub wyznaczonej przez niego władzy szkolnej.

**Art. 6.** Szkoły dokształcające zawodowe, istniejące w dniu wejścia w życie ustawy niniejszej, a utrzymywane przez gminy, szkoły dokształcające zawodowe, utrzymywane przez gminy przy współudziale Skarbu Państwa, stają się z dniem tym publicznymi szkołami dokształcającymi zawodowymi w rozumieniu ustawy niniejszej; do dnia 31 marca 1939 r. wydatki na utrzymywanie tych szkół ponoszą gminy w wysokości sum, przewidzianych w ich budżetach na rok 1935/36, udział zaś Skarbu Państwa w utrzymywaniu tych szkół pozostaje w tym czasie bez zmian.

**Art. 7.** Ustawa niniejsza nie dotyczy szkół dokształcających rolniczych.

**Art. 8.** Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą przepisy, dotyczące spraw, unormowanych ustawą niniejszą.

**Art. 9.** Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Państwa z wyjątkiem województwa śląskiego.

**Art. 10.** Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom: Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Spraw Wewnętrznych i Skarbu.

**Art. 11.** Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

---

**Poz. 153.** Ustawa z dnia 29 marca 1937 r. o zmianie granic miast: Tarnopola i Brodów w województwie tarnopolskim oraz Kosowa w województwie stanisławowskim.

**Poz. 154.** Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 marca 1937 r. w sprawie tymczasowego wprowadzenia w życie postanowień porozumienia w formie not, wymienionych w Paryżu dnia 17 i 18 marca 1937 r., o przedłużeniu prowizorycznego układu handlowego między Polską a Francją z dnia 18 lipca 1936 r. i o zmianie art. 5 tego układu.

---

**Poz. 155. Rozporządzenie Ministrów: Poczt i Telegrafów, Skarbu i Spraw Wewnętrznych z dnia 11 marca 1937 r. o wartości znaczków pocztowych do opłaty urzędowych przesyłek listowych.**

Na podstawie art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 63, poz. 481) zarządza się co następuje:

**§ 1.** Wartość znaczków pocztowych, wprowadzonych do opłaty urzędowych listów i kartek rozporządzeniem Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 19 maja 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 370), ustala się na rok budżetowy 1937/38 jak następuje:

a) znaczka fioletowego na . . . 6 gr.

b) znaczka ciemnopomarańczowego na . 12 gr.

**§ 2.** Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1937 r.

---

**Poz. 156. Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 18 marca 1937 r. o ustaleniu okręgów elektryfikacyjnych.**

Na podstawie artykułów 1 ust. (5) i 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o popieraniu elektryfikacji (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 633) zarządzam co następuje:

**§ 1.** Ustala się następujące okręgi elektryfikacyjne oznaczone na załączonej mapie *).

Okrąg I, Pomorski, — obejmujący powiaty: 1) brodnicki, 2) chełmiński, 3) chojnicki, 4) grudziądzki, 5) kartuski, 6) kościerski, 7) lubawski, 8) morski, 9) starogardzki, 10) świecki, 11) tczewski, 12) toruński, 13) tucholski, 14) wąbrzeski oraz powiaty miejskie: 15) Gdynia, 16) Grudziądz i 17) Toruń, województwa pomorskiego, a nadto 18) powiat rypiński, województwa warszawskiego.

Okrąg II, Bydgoski, — obejmujący powiaty: 1) sępoleński, województwa pomorskiego, 2) bydgoski, 3) inowrocławski, 4) mogileński, 5) szubiński, 6) wyrzyski, 7) żniński oraz powiaty miejskie: 8) Bydgoszcz i 9) Inowrocław, województwa poznańskiego.

Okrąg III, Poznański, — obejmujący powiaty: 1) chodzieski, 2) czarnkowski, 3) gnieźnieński, 4) gostyński, 5) kościański, 6) leszczyński, 7) międzychodzki, 8) nowotomyski, 9) obornicki, 10) poznański, 11) rawicki, 12) szamotulski, 13) śremski, 14) średzki, 15) wągrowiecki, 16) wolsztyński, 17) wrzesiński oraz powiaty miejskie: 18) Gniezno, i 19) Poznań, województwa poznańskiego.

Okrąg IV, Kaliski,— obejmujący powiaty, 1) jarociński, 2) kępiński, 3) krotoszyński, 4) ostrowski, województwa poznańskiego, oraz 5) kaliski i 6) koniński, województwa łódzkiego.

Okrąg V, Łowicko-Kujawski, — obejmujący powiaty: 1) gostyniński, 2) kutnowski, 3) lipnowski, 4) łowicki, 5) nieszawski, 6) płocki, 7) rawsko-mazowiecki, 8) skierniewicki, 9) włocławski i 10) z powiatu sochaczewskiego — miasto Sochaczew oraz gminy: Chodaków, Iłów, Kozłów Biskupi, Młodzieszyn i Rybno, województwa warszawskiego.

Okrąg VI, Łódzki, — obejmujący powiaty: 1) brzeziński, z wyjątkiem gminy miejskiej Tomaszów - Mazowiecki i gminy Łazisko, 2) kolski, 3) łaski, 4) łęczycki, 5) łódzki, 6) sieradzki, 7) turecki, 8) wieluński i 9) powiat miejski Łódź, województwa łódzkiego.

Okrąg VII, Warszawski, — obejmujący powiaty: 1) błoński, 2) grójecki, 3) mińsko-mazowiecki, 4) płoński, 5) pułtuski, 6) radzymiński, 7) sochaczewski, z wyjątkiem miasta Sochaczewa i gmin: Chodaków, Iłów, Kozłów Biskupi, Młodzieszyn i Rybno, 8) warszawski, województwa warszawskiego, 9) m. st. Warszawę i 10) z powiatu garwolińskiego — gminy wiejskie: Miastków, Osieck, Parysów, Sobienie Jeziory, Warszawice i Wola Rębkowska, województwa lubelskiego.

Okrąg VIII, Częstochowsko - Piotrkowski, — obejmujący powiaty: 1) piotrkowski, 2) radomszczański, 3) z powiatu brzezińskiego — miasto Tomaszów-Mazowiecki i gminę Łazisko, województwa łódzkiego, 4) częstochowski oraz 5) powiat miejski Częstochowę, województwa kieleckiego.

Okrąg IX, Radomsko - Kielecki, — obejmujący powiaty: 1) iłżecki, 2) jędrzejowski, 3) kielecki, 4) konecki, 5) kozienicki, 6) opatowski, 7) opoczyński, 8) pińczowski, 9) radomski, 10) sandomierski. 11) stopnicki, 12) włoszczowski, 13) powiat miejski Radom, województwa kieleckiego oraz 14) garwoliński, z wyjątkiem gmin, wymienionych w okręgu VII p. 10), i 15 puławski, województwa lubelskiego.

Okrąg X, Krakowski, — obejmujący powiaty: 1) będziński, 2) miechowski, 3) olkuski, 4) zawierciański, 5) powiat miejski Sosnowiec, województwa kieleckiego oraz 6) bialski, 7) bocheński, z wyjątkiem obszarów, wymienionych okręgu XI p. 7), 3) chrzanowski, 9) krakowski, 10) limanowski, 11) myślenicki, 12) nowotarski, z wyjątkiem gmin, wymienionych w okręgu XI p. 10), 13) wadowicki, 14) żywiecki i 15) powiat miejski Kraków, województwa krakowskiego.

Okrąg XI, Tarnowski, — obejmujący powiaty: 1) brzeski, 2) dąbrowski, 3) mielecki, 4) nowosądecki, 5) ropczycki, 6) tarnowski, 7) z powiatu bocheńskiego — miasto Bochnię, w gminie Uście Solne — gromady: Barczków, Cerekiew, Popędzyna, Uście Solne, Wrzępia, w gminie Bogucice — gromady: Bogucice, Buczków, Dąbrówka, Gawłów, Majkowice, Okulice, Zatoka, w gminie Lipnica Murowana — gromady: Borówna, Chronów, Lipnica Górna, Lipnica Dolna, Lipnica Murowana, w gminie Rzezawa — gromady: Borek, Brzeźnica, Jodłówka, Krzeczów, Krzyżanowice, Łazy, Rzezawa, Słomka, w gminie Bochnia — gromady: Chodenice, Dołuszyce, Gorzków, Kolanów, Kurów, w gminie Wiśnicz Nowy gromady: Kobyle, Kopaliny, Leksandrowa, Łomna, Olchawa, Połom, Wiśnicz Mały, Wiśnicz Nowy, Wiśnicz Stary, 8) z powiatu gorlickiego, w gminie Bobowa — gromady: Berdechów ad Bobowa, Berdechów ad Bugaj, Bobowa, Brzana Dolna, Jankowa, Polna, Sędziszowa, Siedliska, Stróże Niżne, Stróże Wyżne, Stróżna, Wilczyska, Wyskitne, w gminie Śnietnica — gromady: Banica koło Łęku, Bieliczna, Brunary Niżne, Brunary Wyżne, Czarna, Czertyżne, Izby, Jaszkowa, Śnietnica, Stawisza, w gminie Ropa gromadę Gródek, 9) z powiatu jasielskiego — gminę Brzostek I, w gminie Brzostek II — gromady: Bączałka, Bukowa, Głobikówka, Grudna Dolna, Grudna Górna, Januszkowice, Kamienica Dolna, Kamienica Górna, Klecie,

*) Nie przedrukowano.

Nawsie Brzosteckie, Opacionka, Przeczyca, Siedliska Bogusz, Skurowa, Smarzowa, Wola Brzostecka, Zawadka, w gminie Jodłowa — gromady: Błaszkowa, Dęborzyn, Dębowa, Jodłowa, 10) z powiatu nowotarskiego w gminie Szczawnica Wyżna — gromady: Biała Woda, Czarna Woda, Jaworki, Szczawnica Niżna, Szczawnica Wyżna, Szlachtowa, w gminie Czorsztyn — gromady: Czorsztyn, Sromowce Niżne, Sromowce Wyżne, w gminie Krościenko — gromady: Grywałd, Hałuszowa, Krościenko, Krośnica, Tylka, w gminie Ochotnica — gromadę Tylmanowa, województwa krakowskiego oraz powiaty: 11) kolbuszowski, 12) niżański, 13) rzeszowski, 14) tarnobrzeski i 15) z powiatu krośnieńskiego — gminy Frysztak i Wiśniowa, w gminie Chorkówka — gromadę Łęki, w gminie Odrzykoń — gromadę Pietrusza Wola, województwa lwowskiego.

Okrąg XII, Lubelski, — obejmujący powiaty: 1) biłgorajski, 2) chełmski, 3) hrubieszowski, 4) janowski, 5) krasnystawski, 6) lubartowski, 7) lubelski, 8) tomaszowski, 9) zamojski oraz 10) powiat miejski Lublin, województwa lubelskiego.

Okrąg XIII, Przemyski, — obejmujący powiaty: 1) jarosławski, 2) lubaczowski, 3) łańcucki, 4) mościski, 5) przemyski oraz 6) przeworski, województwa lwowskiego.

Okrąg XIV, Lwowski, — obejmujący powiaty: 1) bóbrecki, 2) gródecki, 3) jaworowski, 4) lwowski, 5) rawski, 6) rudecki, 7) sokalski, 8) żółkiewski, 9) powiat miejski Lwów, województwa lwowskiego oraz 10) kamionecki, 11) przemyślański i 12) złoczowski, województwa tarnopolskiego.

Okrąg XV, Podkarpacki, — obejmujący powiaty: 1) brzozowski, 2) dobromilski, 3) drohobycki, 4) krośnieński, z wyjątkiem obszarów, wymienionych w okręgu XI p. 15), 5) leski, 6) samborski, 7) sanocki, 8) turczański, województwa lwowskiego, 9) gorlicki, z wyjątkiem obszarów, wymienionych w okręgu XI p. 8) i 10) jasielski, z wyjątkiem gmin, wymienionych w okręgu XI p. 9), województwa krakowskiego.

Okrąg XVI, Siedlecki, — obejmujący powiaty: 1) bialski,, 2) łukowski, 3) radzyński, 4) siedlecki, 5) sokołowski, 6) węgrowski i 7) włodawski województwa lubelskiego.

Okrąg XVII, Mławsko-Mazowiecki, — obejmujący powiaty: 1) ciechanowski, 2) makowski, 3) mławski, 4) przasnyski, 5) sierpecki województwa warszawskiego oraz 6) działdowski, województwa pomorskiego.

**§ 2.** Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

---

**Poz. 157.** Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 marca 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości o zmianie granic miasta Leżajska w powiecie łańcuckim, województwie lwowskim.

**Poz. 158.** Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 marca 1937 r. o zniesieniu gminy wiejskiej Bylice i o utworzeniu gminy wiejskiej Rajtarowice w powiecie samborskim, województwie lwowskim.

**Poz. 159.** Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 marca 1937 r. o zniesieniu gminy Malechów i o utworzeniu gminy Dublany w powiecie i województwie lwowskim.

---

**Poz. 160. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 23 marca 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych oraz Przemysłu i Handlu w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 czerwca 1927 r. o ochronie rynku pracy.**

Na podstawie art. 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 czerwca 1927 r. o ochronie rynku pracy w brzmieniu ustalonym obwieszczeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 19 marca 1937 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu powyższego rozporządzenia (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 148) zarządzam co następuje:

**§ 1.** Artykuły, powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia, oznaczają artykuły rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 czerwca 1927 r. o ochronie rynku pracy (Dz. U. R. P. z 1937 r. Nr 23, poz. 148).

**§ 2.** (1) Podania o zezwolenie na zatrudnienie pracownika cudzoziemskiego powinny odpowiadać wzorowi, podanemu w załączniku Nr 1 *).

(2) Zawiadomienia, przewidziane w art. 6, 7 i 9 ust. (5), powinny odpowiadać wzorom, podanym w załącznikach Nr 2 i 3 *).

(3) Powiatowe władze administracji ogólnej wydają pracownikom cudzoziemskim zaświadczenia, o których mowa w art. 9, według wzoru, podanego w załączniku Nr 4 *).

**§ 3.** W razie gdy pracownik cudzoziemski ma być zatrudniony na obszarach kilku województw, pracodawca musi uzyskać zezwolenie od wszystkich wojewódzkich władz administracji ogólnej, właściwych dla tych obszarów.

**§ 4.** (1) Przepisom art. 9 ust. (1) podlegają pracownicy cudzoziemscy, którzy przebywają w Polsce nieprzerwanie od dnia 1 stycznia 1922 r.

(2) Nie uważa się za przerwę w pobycie wyjazdu za granicę, o ile miał on charakter przejściowy lub nie był połączony z zamiarem opuszczenia Państwa Polskiego na stałe.

---

*) Nie przedrukowano.

**§ 5.** Przepisy rozporządzenia niniejszego obowiązują na obszarach lub w gałęziach pracy, co do których Rada Ministrów rozporządzeniem z dnia 20 lutego 1931 r. w sprawie wprowadzenia przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 czerwca 1927 r. o ochronie rynku pracy (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 98) zarządziła lub późniejszymi rozporządzeniami zarządzi stosowanie przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 czerwca 1927 r. o ochronie rynku pracy.

**§ 6.** (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1937 r.

(2) Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Przemysłu i Handlu z dnia 28 kwietnia 1932 r. o wykonaniu art. 6, 7 i 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 czerwca 1927 r. o ochronie rynku pracy (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 488).

---

**Poz. 161.** Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Poczt i Telegrafów w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 1936 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Poczt i Telegrafów o sporządzaniu przez urzędy i agencje pocztowe protestów weksli.

**z 5 kwietnia Nr 25 Rok 1937**

**Poz. 162.** Ustawa z dnia 18 marca 1937 r. o zatwierdzeniu zgłoszonych przez Rząd przystąpień do konwencji o ujednostajnieniu niektórych przepisów, dotyczących niesienia pomocy i ratownictwa morskiego oraz do konwencji o ujednostajnieniu niektórych przepisów dotyczących zderzeń, — podpisanych w Brukseli dnia 23 września 1910 r.

**Poz. 163.** Ustawa z dnia 18 marca 1937 r. o ratyfikacji konwencji dla ułatwienia międzynarodowego obiegu filmów, mających charakter wychowawczy, podpisanej w Genewie dnia 11 października 1933 r.

**Poz. 164.** Ustawa z dnia 18 marca 1937 r. o ratyfikacji konwencji międzynarodowej, dotyczącej zwalczania handlu kobietami pełnoletnimi, podpisanej w Genewie dnia 11 października 1933 r.

**Poz. 165.** Ustawa z dnia 18 marca 1937 r. o ratyfikacji protokołu polsko-szwedzkiego, podpisanego w Warszawie dnia 3 lipca 1936 r., zmieniającego protokół handlowy polsko-szwedzki, podpisany dnia 21 października 1933 r.

**Poz. 166.** Ustawa z dnia 18 marca 1937 r. o ratyfikacji podpisanego w Warszawie dnia 12 sierpnia 1936 r. protokołu dodatkowego do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, podpisanej dnia 10 lutego 1934 r.

**Poz. 167.** Ustawa z dnia 18 marca 1937 r. o ratyfikacji porozumienia polsko-niemieckiego z dnia 18 lipca 1936 r., dotyczącego uzupełnienia umowy gospodarczej między Polską a Niemcami z dnia 4 listopada 1935 r.

**Poz. 168.** Ustawa z dnia 18 marca 1937 r. o ratyfikacji drugiego porozumienia do umowy gospodarczej między Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką z dnia 4 listopada 1935 r., podpisanego w Warszawie dnia 19 października 1936 r.

**Poz. 169.** Ustawa z dnia 18 marca 1937 r. o ratyfikacji protokółu taryfowego polsko-fińlandzkiego, podpisanego w Warszawie dnia 16 lipca 1936 r.

**Poz. 170.** Ustawa z dnia 18 marca 1937 r. o ratyfikacji prowizorycznego układu handlowego między Polską a Francją oraz układu płatniczego między Polską a Francją, podpisanych w Paryżu dnia 18 lipca 1936 r.

---

**Poz. 171. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 18 lutego 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o dozorze nad wyrobem i obiegiem mąki i wyrobów mącznych.**

Na podstawie art. 8 pkt a), b), c), d), e), g) i art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o dozorze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 343), art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 21 czerwca 1932 r. o przekazaniu zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawach zdrowia publicznego Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 493), art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 lipca 1932 r. o wprowadzeniu nazwy „Minister Opieki Społecznej" i „Ministerstwo Opieki Społecznej" (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 597) oraz w związku z ustawą śląską z dnia 16 maja 1934 r. o dozorze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku (Dz. U. Śl. Nr 14, poz. 27) zarządza się co następuje:

Rozdział I.

**Przepisy ogólne.**

**§ 1.** Przepisom niniejszego rozporządzenia podlegają:

1) mąka przeznaczona do spożycia przez ludzi;

2) wyroby mączne:

a) pieczywo (chleb, bułki itp.);

b) wyroby z ciasta (makarony itp.);

c) wyroby cukiernicze (ciasta, ciastka, pączki, pierniki itp.);

3) miejsca wyrobu, przechowywania, sprzedaży mąki i wyrobów mącznych oraz przewóz mąki i wyrobów mącznych;

4) handel uliczny pieczywem i wyrobami cukierniczymi;

5) naczynia i przyrządy używane przy wyrobie i sprzedaży mąki i wyrobów mącznych.

**§ 2.** W rozumieniu rozporządzenia niniejszego:

1) „mąka" jest to produkt otrzymany z ziarn zbożowych przez zmielenie;

2) „pieczywo" jest to produkt wytworzony z mąki z dodatkiem odpowiednich domieszek (woda, drożdże, zaczyny, sól, tłuszcze, jaja itd.) i poddany procesowi pieczenia;

3) „wyroby z ciasta" są to produkty wytworzone z mąki z dodatkiem wody (albo jaj i soli) i poddane procesowi suszenia;

4) „wyroby cukiernicze" są to produkty o smaku przeważnie słodkim, wytworzone z mąki, z dodatkiem, poza wyszczególnionymi w pkt 2) materiałami, innych materiałów odpowiednio do rodzaju wyrobów (proszki do pieczenia, mleko, miód, mak, owoce, przyprawy korzenne itp.) i poddane procesowi pieczenia lub smażenia.

**§ 3.** Pieczywo, wyroby z ciasta oraz wyroby cukiernicze powinny być sporządzone z materiałów nienagannych co do jakości, w szczególności:

1) mąka używana do tych celów powinna być przed użyciem do wypieku dokładnie przesiana przez odpowiednie sita;

2) woda do rozczyniania ciasta, do zwilżania pieczywa itp. powinna być bezwzględnie czysta i odpowiadać warunkom wymaganym dla dobrej wody do picia dla ludzi;

3) drożdże, zaczyny powinny mieć własności prawidłowe; proszki do pieczenia nie mogą zawierać substancji szkodliwych dla zdrowia (kwas szczawiowy, sole glinu, siarczany, nierozpuszczalne fosforany itp.);

4) sól powinna być gatunku właściwego do spożycia dla ludzi; niedopuszczalna do tych celów jest sól tak zwana „bydlęca" i wszelka skażona;

5) masło, tłuszcze, barwniki powinny odpowiadać obowiązującym przepisom;

6) środki zapachowe oraz wszelkie inne domieszki powinny być całkowicie nieszkodliwe dla zdrowia i mieć własności prawidłowe.

**§ 4.** (1) Pieczywo powinno być dobrze wyrośnięte, dobrze wypieczone, pulchne, na przekroju porowate, bez zakalca, bez pustych przestrzeni pomiędzy skórką i ośrodkiem; pieczywo nie może zawierać ciał obcych, niewyrobionych części ciasta, nieroztartej soli, grudek mąki.

(2) Pieczywo wagi ½ kg i więcej powinno być oznaczone nazwą odpowiadającą rodzajowi mąki, z której zostało wytworzone, uwidoczniona na kartkach z firmą i adresem wytwórni. Jeżeli pieczywo jest wypiekane z mieszanin mąki różnego rodzaju, powinno to być uwidocznione na tych kartkach. Kartki te należy umieszczać na bochenkach przed wstawieniem ciasta do pieca. Nalepianie kartek tych po wypieku jest wzbronione.

(3) Chleb powinien być wypiekany w bochenkach wagi ½, 1, 2 kg lub większej, lecz w pełnych kilogramach. Ubytek na wadze wynosić może w chlebie świeżym najwyżej 4%, w czerstwym najwyżej 6%.

**§ 5.** (1) Wyroby z ciasta (makarony, kluski, zacierki itp.) powinny być wytworzone z mąki pszennej. Wyroby te nie mogą być zepsute, stęchłe, spleśniałe, kwaśne.

(2) Wyroby z ciasta, oznaczone jako „jajeczne" lub „na jajkach" powinny zawierać co najmniej 45 g substancji jajecznej (1 jajko na kilogram mąki).

(3) Na skrzyniach i paczkach zawierających wyroby z ciasta oraz na opakowaniu tych wyrobów powinna być umieszczona nazwa wytwórni, jej adres oraz data wyprodukowania wyrobu.

(4) O ile wyroby będą sztucznie zabarwione, należy obok nazwy wytwórni umieścić wyraźny, rzucający się w oczy napis „barwione".

**§ 6.** Wyroby cukiernicze (ciasta, ciastka, pączki, pierniki, herbatniki itp.), których oznaczenie (np. strucla migdałowa, strucla makowa, piernik miodowy itp.) wskazuje, że w skład ich wchodzą czy to jaja, czy mleko, masło, miód lub tp., powinny zawierać materiały oznaczone w nazwie. Przepisy § 5 ust. 1 zdanie drugie mają tu odpowiednie zastosowanie.

**§ 7.** Zabrania się:

1) wprowadzania w obieg oraz używania do wyrobu pieczywa, wyrobów z ciasta i wyrobów cukierniczych mąki zepsutej, gorzkiej, stęchłej, spleśniałej, kwaśnej, barwionej, sfałszowanej lub z domieszkami niedopuszczalnymi, zanieczyszczonej pasożytami, piaskiem, plewami, kąkolem itp. oraz sporyszem;

2) dodawania do mąki związków chemicznych:

a) w celu poprawy złego wyglądu lub podniesienia stopnia wypiekalności mąki,

b) w celu zwiększenia wagi mąki;

3) bielenia mąki z pomocą: kwasu siarkawego, kwasu azotawego, chloru; wprowadzanie w obieg i stosowanie do wyrobów mącznych mąki bielonej jest dopuszczalne jedynie przy stosowaniu metod bielenia, gwarantujących całkowicie nieszkodliwość tej mąki dla zdrowia i pod warunkiem uwidocznienia sposobu bielenia mąki na jej opakowaniu;

4) posypywania desek i form do ciasta zmiotkami mącznymi oraz sproszkowanymi związkami chemicznymi.

**§ 8.** Zabrania się wprowadzania w obieg:

1) pieczywa zanieczyszczonego, z ośrodkiem lepkim, spleśniałym, ciągnącym się w nitki (obecność bacilli mesenterici);

2) chleba z zawartością wilgoci powyżej 42% i wykazującego kwasowość powyżej 8°.

**§ 9.** (1) Wszystkie pomieszczenia wytwórni pieczywa, wyrobów z ciasta i wyrobów cukierniczych powinny być utrzymywane w do-

kładnej czystości. W szczególności: ściany powinny być bielone lub malowane jasną farbą olejną. Podłogi powinny być myte codziennie po skończonej pracy; zamiatanie na sucho jest niedopuszczalne. Śmiecie, zmiotki, mączne i inne odpadki powinny być codziennie usuwane.

(2) We wszystkich pomieszczeniach powinny być spluwaczki wodne codziennie opróżniane i myte. W izbie do rozczyniania ciasta powinna być umywalnia z wodą bieżącą, mydło, ręcznik i szczotka do mycia rąk.

(3) Wszystkie pomieszczenia powinny być dokładnie przewietrzane przynajmniej raz na dzień.

(4) Lampy przy oświetleniu naftowym powinny być umieszczone tak, by nie powodowały zanieczyszczeń.

(5) Lokal powinien być wolny od myszy, szczurów, robactwa itp. W razie ich pojawienia się należy je wytępić szybko i radykalnie z zastosowaniem wszelkich ostrożności przy używaniu środków szkodliwych dla zdrowia ludzkiego.

**§ 10.** (1) Do czynności związanych z wyrobem, pakowaniem, przewozem i sprzedażą mąki i wyrobów mącznych nie mogą być dopuszczone osoby, dotknięte ostrą chorobą zakaźną lub gruźlicą w postaci niebezpiecznej dla otoczenia, chorobą skórną zaraźliwą lub wzbudzającą wstręt oraz osoby stykające się z zakaźnie chorymi.

(2) W razie wystąpienia choroby zakaźnej oraz stwierdzenia lub uzasadnionego podejrzenia o nosicielstwo zarazków u osób zatrudnionych czynnościami przy mące i wyrobach mącznych, właściciel przedsiębiorstwa obowiązany jest usunąć osoby te od pełnienia powierzonych im czynności.

(3) Pracownicy przed rozpoczęciem pracy powinni obmyć się pod natryskiem lub w braku jego (§ 18 ust. 6) umyć ręce, oczyścić paznokcie i przebrać się w białe fartuchy, białe czapki i pantofle, a podczas pracy przestrzegać wzorowej czystości.

Rozdział II.

## Wytwórnie mąki oraz jej przewóz i sprzedaż.

**§ 11.** (1) Pomieszczenia, w których odbywa się przemiał ziarna na mąkę (młyny), powinny być utrzymywane w czystości, w szczególności zabezpieczone przed pasożytami, molami mącznymi oraz przed szkodnikami, jak myszy, szczury.

(2) Składy mąki powinny być suche, przewiewne, należycie przewietrzane, utrzymywane w czystości, wolne od pasożytów, owadów oraz zwierząt mogących mąkę zanieczyścić lub zakazić. Worki z mąką powinny być umieszczane na legarach (podstawach).

**§ 12.** Mąka przeznaczona do obiegu powinna być ładowana do worków czystych, oczyszczonych w młynach, przewożona na wozach utrzymywanych w czystości i zabezpieczona w czasie transportu przed wilgocią. Worki powinny być opatrzone plombą i etykietą z napisem nazwy młyna, rodzaju mąki oraz ustalonego typu lub procentowości przemiału mąki.

**§ 13.** Zabrania się siadania i leżenia na workach z mąką oraz przewożenia na wozach z workami mąki osób chorych, zwierząt, szmat, odpadków i wszelkich materiałów mogących mąkę zanieczyścić, zakazić lub nadać jej nienormalny zapach.

**§ 14.** W handlu detalicznym mąka powinna być umieszczona zdala od wszelkich artykułów żywności wydzielających woń specyficzną (śledzie, sery itp.). Nabieranie mąki powinno się odbywać z pomocą specjalnych szufli. Torebki do mąki powinny być zrobione z papieru czystego; używanie do tego celu makulatury jest wzbronione.

Rozdział III.

## Wytwórnie wyrobów mącznych.

**§ 15.** (1) Wytwórnie pieczywa (piekarnie) w osiedlach mających na całym obszarze urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne, mogą się mieścić tylko w lokalach połączonych z siecią wodociągową i kanalizacyjną.

(2) W osiedlach mających urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne nie na całym obszarze lub nie mających tych urządzeń, wytwórnie te mogą się mieścić tylko w lokalach zaopatrzonych w wodę uznaną za zdatną do picia i w miejscowe urządzenia do usuwania nieczystości.

(3) Woda używana do wyrobu pieczywa powinna odpowiadać warunkom przewidzianym w obowiązujących przepisach dla wody do picia i potrzeb gospodarczych. Dobroć wody powinna być stwierdzona wynikami badania. Powiatowa władza administracji ogólnej obowiązana jest, na żądanie właściciela wytwórni, pobrać próby wody celem jej zbadania. Koszty badania wody obciążają właściciela wytwórni. Odpis wyników badania powinien być przesłany przez powiatową władzę administracji ogólnej właścicielowi wytwórni.

**§ 16.** (1) Wytwórnie pieczywa powinny być oddalone co najmniej o 3 m od ustępów ogólnych skanalizowanych, zaś od ustępów nieskanalizowanych, dołów ustępowych, obór, stajen, chlewów, gnojowisk i śmietników — co najmniej o 10 m.

(2) Wytwórnie pieczywa znajdujące się w suterenach powinny odpowiadać wszystkim przepisom, przewidzianym w niniejszym rozporządzeniu dla wytwórni pieczywa, z wyjątkiem przepisu § 18 ust. (1) zdanie pierwsze, a ponadto następującym warunkom:

a) zagłębienie poniżej poziomu terenu nie może przekraczać 1,5,

b) okna powinny się znajdować całkowicie powyżej poziomu terenu,

c) wysokość pomieszczeń nie może być mniejsza niż 2,5 m,

d) stosunek powierzchni świetlnej do powierzchni podłogi powinien wynosić co najmniej 1 : 10,

e) w pomieszczeniu powinna być urządzona wzorowa wentylacja sztuczna zastępująca otwieranie okien.

(3) Jeżeli na danej nieruchomości lokal przeznaczony na wytwórnię pieczywa przylega do ustępu położonego na nieruchomości sąsiedniej, lokal ten powinien być tak izolowany, aby był zabezpieczony przed przenikaniem do niego cieczy i zanieczyszczonego powietrza z ustępu.

**§ 17.** (1) Lokal wytwórni pieczywa powinien składać się z pomieszczeń na:

a) rozczynianie ciasta,
b) wypiek (chleba, bułek itp.),
c) skład mąki,
d) skład pieczywa,
e) ubieralnię i natryski.

(2) Ponadto w piekarniach powinno być przeznaczone oddzielne pomieszczenie dla chłodzenia przed wypiekiem wyrobów z mąki pszennej.

(3) Zabrania się wynoszenia na zewnątrz lokalu wytwórni ciasta wyrobionego w celu chłodzenia.

(4) Rozczynianie ciasta i wypiek (chleba, bułek itp.) mogą odbywać się w jednym dostatecznie obszernym pomieszczeniu nie stykającym się z ubieralnią ani ustępem.

**§ 18.** (1) Wysokość pomieszczeń wytwórni pieczywa powinna wynosić co najmniej 3 m. Izby powinny być tak obszerne, aby na każdego zatrudnionego pracownika przypadało co najmniej 4 m kw. powierzchni.

(2) Stosunek powierzchni świetlnej do powierzchni podłogi powinien wynosić co najmniej 1 : 10.

(3) Podłogi powinny być z trwałego nieprzepuszczalnego materiału, szczelne i gładkie.

(4) Ściany izb powinny być bielone i opatrzone do wysokości co najmniej 2 m jasną lamperią olejną lub z materiału dającego się łatwo myć.

(5) Okna otwierane w porze letniej należy zabezpieczać przed owadami gęstymi, trwałymi siatkami.

(6) Natryski z wodą ciepłą powinny być urządzone w każdej wytwórni, zatrudniającej 6 i więcej pracowników.

**§ 19.** (1) Wytwórnie pieczywa w osiedlach zaopatrzonych w energię elektryczną muszą mieć odpowiednie urządzenia mechaniczne do przesiewania mąki, mieszania i zagniatania ciasta.

(2) W przypadku urządzania nowych wytwórni pieczywa w osiedlach liczących powyżej 25.000 mieszkańców, stawianie pieców o bezpośrednim opalaniu na trzonie jest wzbronione.

**§ 20.** (1) Drewniane dzieże (bajty) do rozczyniania ciasta, stoły, deski i łopaty do pieczywa powinny być sporządzone z drzewa niesmolistego, heblowane, gładkie, bez szczelin i szpar, spajane (nie klejone). Dzieże metalowe powinny być należycie ocynowane. Pobiała wewnętrzna nie może zawierać zanieczyszczeń ponad 1%. W szczególności dzieże (bajty) powinny być tak urządzone, aby wraz z tylną swą deską mogły być odsuwane od ścian. Deski do pieczywa powinny być ustawiane na wzniesieniu, łopaty zaś układane na drągach lub kołkach.

(2) Kotły do grzania wody, używanej do rozczyniania ciasta, powinny być dokładnie ocynowane. Kotły te muszą mieć kran umieszczony nad urządzeniem do odprowadzania wody do kanału lub do ścieków. Studzienka (lesza) powinna być również połączona z kanałem lub ściekiem.

(3) W pomieszczeniu do rozczyniania ciasta powinna się znajdować skrzynia z przykryciem, przeznaczona na mąkę, oraz skrzynia wyłożona blachą cynkową, a przeznaczona na odpadki.

**§ 21.** (1) Pomieszczenia na skład mąki i skład pieczywa powinny być suche, widne, należycie przewietrzane.

(2) Mąkę, cukier oraz inne surowce w opakowaniu workowym należy umieszczać na drewnianych, heblowanych legarach (podstawach), a pieczywo na półkach z drzewa niesmolistego.

(3) Zabrania się ustawiania worków z mąką oraz układania pieczywa na podłodze.

**§ 22.** Ubieralnia powinna znajdować się w tym samym lokalu, co wytwórnia, lub w lokalu połączonym z wytwórnią. W ubieralni powinny być: umywalnia z bieżącą wodą, czystymi ręcznikami i mydłem, szafa do ubrań pracowników i oddzielna szafa do fartuchów, czapek i pantofli oraz ławki lub krzesła. Jeżeli w ubieralni mieszczą się natryski, powinny one być oddzielone ścianką wysokości 2 m.

**§ 23.** Lokal wytwórni pieczywa nie może łączyć się bezpośrednio z mieszkaniem lub służyć za miejsce zamieszkania, wypoczynku lub noclegu oraz za miejsce sprzedaży pieczywa.

**§ 24.** Zabrania się:

1) przesiadywać na stołach, sprzętach, przeznaczonych do wyrobu pieczywa lub na workach z mąką;
2) mieć przy pracy obnażone ciało prócz ramion;
3) spluwać na podłogę,
4) palić tytoń,
5) chodzić do ustępu w fartuchach piekarnianych,
6) wpuszczać do wytwórni osoby obce w czasie trwania pracy,
7) wpuszczać do wytwórni zwierzęta domowe.

**§ 25.** (1) Wytwórnie produkujące wyroby z ciasta powinny być zaopatrzone w mechaniczne urządzenia do wyrobu tych produktów oraz podlegają przepisom zawartym w §§ 15, 16, 18, 20, 21, 22, 23 i 24 niniejszego rozporządzenia.

(2) Wytwórnie te powinny się składać co najmniej z 2 izb i pomieszczenia na ubieralnię.

§ 26. Wytwórnie wyrobów cukierniczych powinny odpowiadać przepisom dla wytwórni pieczywa, z tym jednakże, że w wytwórniach cukierniczych liczba pomieszczeń może być ograniczona do trzech, przeznaczonych na: a) rozczynianie ciasta, b) wypiek, c) skład na produkty gotowe. Skład na produkty gotowe nie jest wymagany, o ile przy wytwórni wyrobów cukierniczych jest miejsce sprzedaży tych wyrobów, pod warunkiem zachowania postanowień § 23. Ponadto wytwórnie wyrobów cukierniczych, zatrudniające nie więcej niż 2 pracowników, mogą być zwolnione przez powiatowe władze administracji ogólnej od obowiązku wprowadzenia mechanicznych urządzeń do przesiewania mąki, mieszania i zagniatania ciasta.

§ 27. Wszelkie naczynia i przyrządy, używane do wyrobu produktów wymienionych w § 1 pkt 2, powinny być utrzymywane stale w dokładnej czystości. Dzieże drewniane (bajty) należy codziennie, po ukończeniu przygotowania ciasta, dokładnie oczyszczać przez skrobanie i mycie wrzącą wodą, dzieże metalowe przez mycie wrzącą wodą; deski i łopaty należy codziennie po ukończeniu pracy dokładnie oczyszczać ze starego ciasta przez skrobanie. Kotły, kubełki do wody, formy do ciasta, blachy itp. nie mogą być używane do żadnych innych celów i powinny być codziennie oczyszczane. Studzienki (lesze) lub zastępujące je naczynia żelazne należy również codziennie oczyszczać i myć.

## Rozdział IV.

## Przewóz i sprzedaż wyrobów mącznych.

§ 28. (1) Wozy, kosze i wszelkie inne przyrządy do rozwożenia i roznoszenia pieczywa i wyrobów cukierniczych powinny mieć przykrywy zabezpieczające produkty te od zanieczyszczenia, być utrzymane w czystości i nie mogą być używane do żadnych innych celów.

(2) Jeżeli kosze i inne przyrządy do rozwożenia i roznoszenia pieczywa i wyrobów cukierniczych są umieszczane w szczelnych zamkniętych wozach, np. w specjalnych samochodach, wówczas zaopatrzenie tych koszów i przyrządów w przykrywy nie jest konieczne.

(3) Zabrania się:

a) przenosić w rękach pieczywo z wozów i koszów do miejsc sprzedaży,

b) stawiać kosze i inne przyrządy z pieczywem lub wyrobami cukierniczymi bezpośrednio na ziemi lub na podłodze.

§ 29. (1) Miejsca sprzedaży, w których odbywa się sprzedaż pieczywa oraz wyrobów cukierniczych, powinny być oddalone co najmniej o 3 m. od ustępów ogólnych skanalizowanych, zaś od ustępów nieskanalizowanych dołów ustępowych, obór, stajen, chlewów, gnojowisk i śmietników co najmniej o 10 m.

(2) Miejsca sprzedaży pieczywa oraz wyrobów cukierniczych, znajdujące się w suterenach, powinny odpowiadać wszystkim przepisom, przewidzianym w niniejszym rozporządzeniu dla miejsc sprzedaży pieczywa oraz wyrobów cukierniczych, z wyjątkiem przepisu § 18 ust. (1) zdanie pierwsze, a ponadto warunkom, wyszczególnionym w § 16 ust. 2.

(3) Postanowienia § 9, § 10 ust. (1) i (2), § 18 ust. (1) zdanie pierwsze, § 23 i § 27 ust. (1) zdanie pierwsze mają odpowiednie zastosowanie do miejsc sprzedaży pieczywa oraz wyrobów cukierniczych.

(4) Ściany pomieszczeń, w których odbywa się sprzedaż pieczywa i wyrobów cukierniczych, powinny być bielone i mieć dwumetrową, jasną lamperię olejną lub z materiału dającego się łatwo myć.

(5) Stoły do sprzedaży, o ile nie mają wierzchów marmurowych lub szklanych, oraz półki na pieczywo lub wyroby cukiernicze, powinny być z drzewa niesmolistego, gładkie, bez szpar i szczelin.

(6) Produkty umieszczane na stołach, półkach i w oknach wystawowych, powinny być zabezpieczone przed dotykaniem ich rękami kupujących, przed owadami oraz przed wszelkimi zanieczyszczeniami (lady oszklone). Wystawianie tych produktów w drzwiach sklepowych jest niedopuszczalne.

(7) Wyroby cukiernicze deserowe, jak torty, ciastka tortowe, kremowe, z owocami itp. powinny być umieszczane w gablotkach oszklonych lub pod kloszami na talerzach, podstawach szklanych, porcelanowych (fajansowych) lub metalowych (z metali nieszkodliwych dla zdrowia).

(8) Przy wyrobach cukierniczych powinien być umieszczony na widocznym miejscu wyraźny napis, wskazujący firmę wytwórni i jej adres.

(9) Miejsca sprzedaży, w których sprzedaż pieczywa oraz wyrobów cukierniczych stanowi zasadniczą część przedsiębiorstwa, nie mogą sprzedawać takich produktów, których zapach może się udzielać pieczywu oraz wyrobom cukierniczym. Miejsca sprzedaży, w których sprzedaż pieczywa i wyrobów cukierniczych stanowi dodatkową część przedsiębiorstwa, powinny mieć dla pieczywa oddzielne miejsce, zdala od innych artykułów żywności.

(10) Do pakowania pieczywa i wyrobów cukierniczych używać należy czystego papieru (torebek). Używanie do tego celu makulatury jest wzbronione.

(11) Osoby zajęte sprzedażą powinny nosić białe czyste fartuchy z rękawami, mieć czyste ręce i używać do nabierania wyrobów cukierniczych specjalnych szczypców lub łopatek.

§ 30. (1) Sprzedaż pieczywa oraz wyrobów cukierniczych na ulicach, straganach, targach i rynkach dopuszczalna jest jedynie przy zastosowaniu specjalnych urządzeń, zabezpieczających produkty te od wszelkich zanieczyszczeń

(gablotki, szafki, wózki oszklone). Urządzenia te należy utrzymywać w bezwzględnej czystości; postanowienia § 10 ust. 1 i 2 oraz § 29 ust. 11 mają tu odpowiednie zastosowanie.

(2) Handel domokrążny wyrobami mącznymi jest wzbroniony.

Rozdział V.

### Przepisy końcowe.

**§ 31.** Przepisy rozporządzenia niniejszego, dotyczące poszczególnych miejsc wyrobu i sprzedaży pieczywa, wyrobów z ciasta i wyrobów cukierniczych, powinny być wywieszone na widocznym miejscu.

**§ 32.** (1) Mąka, wyroby z ciasta i wyroby cukiernicze sprowadzane z zagranicy i przeznaczone do obiegu oraz wywożone za granicę powinny co do jakości, opakowania i oznaczania odpowiadać przepisom rozporządzenia niniejszego.

(2) Na zapotrzebowanie rynku zagranicznego produkcja wyrobów mącznych odbywać się może odmiennie od postanowień niniejszego rozporządzenia, z tym jednak zastrzeżeniem że wytwórca obowiązany jest o zamierzonej produkcji odmiennego rodzaju powiadomić powiatową władzę administracji ogólnej.

**§ 33.** (1) Powiatowa władza administracji ogólnej jest uprawniona do czynienia ulg w stosunku do istniejących wytwórni i miejsc sprzedaży pieczywa, wyrobów z ciasta i wyrobów cukierniczych co do:

1) odległości wytwórni i miejsc sprzedaży od:

a) ustępów ogólnych skanalizowanych — do 2 m,

b) dołów ustępowych, obór, stajen, chlewów, gnojowisk, śmietników i ustępów ogólnych nieskanalizowanych — do 7 m;

2) pomieszczenia wytwórni oraz miejsc sprzedaży w suterenach nie odpowiadających przepisom § 16 ust. 2, o ile wytwórnie i miejsca sprzedaży odpowiadają wszystkim innym przepisom dla tych wytwórni i miejsc sprzedaży;

3) wysokości pomieszczeń wytwórni (§ 18 ust. 1);

4) łączenia składu mąki i pieczywa oraz pomieszczenia dla chłodzenia przed wypiekiem wyrobów z mąki — w jednym pomieszczeniu;

5) dalszych ulg co liczby pomieszczeń w wytwórniach pieczywa, znajdujących się w osiedlach z liczbą mieszkańców do 1.500, o ile wytwórnia produkuje pieczywo jedynie na użytek danego osiedla; liczba pomieszczeń w tych wytwórniach nie może być jednak mniejsza niż 2.

(2) Ulgi przewidziane w ust. 1 pkt 2) mogą być przyznawane na okres czasu do lat 3, licząc od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia; termin ten wojewódzka władza administracji ogólnej może jednak przedłużyć najdalej na nowy okres do lat 3 w przypadkach, gdy warunki gospodarcze przedsiębiorstwa i zapotrzebowanie rynku będą tego wymagały. Terminy stosowania ulg, przewidzianych w pozostałych punktach ust. (1), pozostawia się decyzji wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

**§ 34.** W wytwórniach istniejących w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia o obowiązku wprowadzenia mechanicznych urządzeń, wymienionych w § 19 ust, 1, decyduje w każdym poszczególnym przypadku powiatowa władza administracji ogólnej, w zależności od miejscowych warunków gospodarczych i technicznych.

**§ 35.** Istniejące w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia wytwórnie i miejsca sprzedaży mąki i wyrobów mącznych, nie odpowiadające przepisom niniejszego rozporządzenia lub wydanym na ich podstawie zarządzeniom władzy, ulegają zamknięciu, o ile nie mają zastosowania postanowienia § 33.

**§ 36.** (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 23 stycznia 1934 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, o dozorze nad wyrobem i obiegiem mąki i wyrobów mącznych (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 120).

---

**Poz. 172.** Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 22 lutego 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o przejęciu na rachunek Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej niektórych wierzytelności Państwowego Banku Rolnego.

---

**Poz. 173. Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości z dnia 16 marca 1937 r. o komunalnych kasach oszczędności**

Na podstawie art. 95, art. 23 ust. (2), art. 24, art. 27 ust. (2) i (3) i art. 71 ust. (3) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 860) zarządza się co następuje:

### Przepisy ogólne (do art. 1 — 6).

**§ 1.** (1) Komunalne kasy oszczędności posiadają osobowość prawną charakteru publiczno-prawnego, mogą nabywać prawa i zaciągać zobowiązania.

(2) Komunalne kasy oszczędności nabywają osobowość prawną przez ich zarejestrowanie.

(3) Dokumenty, wystawione przez komunalne kasy oszczędności zaopatrzone podpisami i pieczęcią zgodnie z § 13 ust. (3) rozporządzenia niniejszego, są dokumentami publicznymi.

(4) W dalszym ciągu rozporządzenia niniejszego komunalne kasy oszczędności zwane będą — kasami oszczędności lub kasami, związki komunalnych kas oszczędności — związkami kas

oszczędności, związki samorządu terytorialnego lub związki międzykomunalne, zakładające kasy oszczędności — związkami założycielskimi.

(5) Powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia artykuły odnoszą się do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 860).

**§ 2.** (1) Związki samorządu terytorialnego zamierzające wspólnie założyć kasę oszczędności, powinny utworzyć w tym celu związek międzykomunalny na zasadzie przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o związkach międzykomunalnych (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 386). Związek międzykomunalny jest wówczas związkiem założycielskim w stosunku do założonej kasy oszczędności.

(2) Członkowie związku międzykomunalnego ponoszą z tytułu poręki odpowiedzialność solidarną wobec osób trzecich. O odpowiedzialności w stosunku wewnętrznym pomiędzy członkami związku międzykomunalnego rozstrzyga statut kasy przy czym postanowienia, odnoszące się do odpowiedzialności, powinny być również zawarte w statucie związku międzykomunalnego.

**§ 3.** (1) Zakres odpowiedzialności związku założycielskiego za zobowiązania kasy powinien być określony w statucie kasy z wyraźnym wyszczególnieniem rodzaju zobowiązań, za które związek założycielski poręcza.

(2) Związek założycielski może ponadto w poszczególnym przypadku na podstawie uchwały organu stanowiącego związku założycielskiego przyjąć odpowiedzialność za inne zobowiązania kasy, nie wymienione w statucie.

**§ 4.** (1) Kasy oszczędności używają firmy „Komunalna Kasa Oszczędności" z dodaniem nazwy związku założycielskiego i siedziby kasy. Kasy mogą używać skrótu „K. K. O.".

(2) Firmę oddziału, zbiornicy, kantoru wymiany i zakładu zastawniczego (lombardu), założonego przez kasę, stanowi firma kasy z dodatkiem, odróżniającym od zakładu głównego i innych oddziałów, zbiornic itp. tejże kasy.

**§ 5.** Na podstawie art. 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P. Nr 115, poz. 980) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 629) kasy oszczędności używają pieczęci owalnej, zawierającej herb województwa, na obszarze którego działają, lub herb własnego związku założycielskiego oraz w otoku herbu nazwę kasy.

### Organizacja (do art. 7 — 17).

**§ 6.** (1) Poza postanowieniami, przewidzianymi w art. 7, w statucie kasy należy również ustalić:

1) terminy, w których odbywać się mają zwyczajne posiedzenia rady i komisji rewizyjnej kasy;

2) warunki zwoływania nadzwyczajnych posiedzeń rady;

3) sposób obradowania i powzięcia uchwał przez organa kasy;

4) sprawy, które mają być unormowane osobnymi regulaminami.

(2) Ogłoszenia kasy powinny być wywieszane w lokalu kasy, jej oddziałów, zbiornic, kantorów wymiany i zakładów zastawniczych oraz w lokalu urzędowym jej związku założycielskiego.

(3) Przez terytorialny zakres działania kasy należy rozumieć obowiązek kasy do przyjmowania wkładów oszczędnościowych z terenu działania związku założycielskiego oraz z terenu, na którym władza nadzorcza zezwoliła kasie otworzyć oddział lub zbiornicę.

**§ 7.** Celem zapewnienia jednolitej organizacji kas oszczędności Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wyda statut wzorowy; statut ten będzie ogłoszony w Monitorze Polskim.

**§ 8.** Kasa obowiązana jest ogłosić w dzienniku urzędowym związku założycielskiego, a w braku tegoż w dzienniku urzędowym właściwego województwa, oraz w organie związku kas oszczędności wyciąg ze statutu, zawierający postanowienia, określające zakres odpowiedzialności związku założycielskiego za zobowiązania kasy, zakres czynności kasy, jej oddziałów, zbiornic, kantorów wymiany i zakładu zastawniczego oraz ważniejsze odchylenia od postanowień, zawartych w statucie wzorowym kasy. Tekst wyciągu ustala związek kas oszczędności.

**§ 9.** (1) Organ stanowiący związku założycielskiego wybiera na okres trzyletni członków rady oraz ich zastępców w połowie spośród osób, należących do organów ustrojowych związku założycielskiego, w drugiej połowie spośród osób, w skład organów ustrojowych tego związku nie wchodzących. Zarówno ustępujący członkowie, jak i ich zastępcy mogą być wybrani ponownie.

(2) Przewodniczący rady kasy lub jego zastępca nie bierze udziału w głosowaniu. Rozstrzyga on w razie równości głosów.

(3) Przewodniczący oraz członkowie rady kasy pełnią swe funkcje bezpłatnie. Służy im jednak prawo do diet za udział w protokołowanych posiedzeniach oraz zwrot kosztów podróży w wysokości, uchwalonej przez radę kasy w myśl zasad, ustalonych przez związek kas oszczędności, o ile nie stoją temu na przeszkodzie przepisy szczególne.

**§ 10.** (1) Dyrekcja komunalnej kasy oszczędności jest organem kolegialnym, składającym się co najmniej z trzech członków. W skład dyrekcji wchodzi dyrektor zarządzający, jego zastępca oraz członek lub członkowie dyrekcji.

(2) Dyrektor zarządzający i jego zastępca powinni posiadać praktykę w kasach oszczędności, w związkach komunalnych kas oszczędności, bądź też praktykę bankową, przy czym przez tę praktykę rozumieć należy pracę na stanowiskach, umożliwiających zdobycie wiadomości, dotyczących całokształtu czynności bankowych. Statut kasy może zawierać ponadto postanowienia, określające szczegółowo kwalifikacje, wymagane od dyrektora zarządzającego i jego zastępcy.

(3) Członków dyrekcji, nie zatrudnionych stale w kasie, wybiera rada na lat trzy. Nie pobierają oni stałego wynagrodzenia. Służy im jednak prawo do diet za udział w protokołowanych posiedzeniach organów i komisyj kasy.

(4) Członkowie dyrekcji kasy oszczędności uczestniczą w posiedzeniach rady kasy, lecz nie biorą udziału w głosowaniu.

(5) Statut kasy może przewidywać większą liczbę zastępców dyrektora zarządzającego oraz zawierać postanowienia, że zastępca, bądź zastępcy dyrektora zarządzającego powinni być stale zatrudnieni w kasie i posiadać kwalifikacje takie same, jak dyrektor zarządzający.

**§ 11.** (1) Dyrektora zarządzającego, jego zastępcę oraz innych członków dyrekcji powołuje rada kasy większością głosów, przy obecności na posiedzeniu co najmniej dwóch trzecich członków rady. Powołanie dyrektora zarządzającego podlega zatwierdzeniu przez związek kas oszczędności.

(2) Uchwała rady kasy, odwołująca dyrektora zarządzającego, wymaga zatwierdzenia związku kas oszczędności.

**§ 12.** (1) Dyrektor zarządzający sprawuje kierownictwo bieżących czynności kasy oszczędności; jest on przewodniczącym dyrekcji i zwierzchnikiem służbowym wszystkich pracowników kasy.

(2) Zastępca dyrektora zarządzającego wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki dyrektora zarządzającego w zakresie, wymienionym w ustępie poprzedzającym, tylko w razie jego nieobecności, bądź w sprawach, zleconych przez dyrektora zarządzającego. Bliższy podział funkcji pomiędzy członków dyrekcji, stale zatrudnionych w kasie, ustali regulamin, uchwalony przez dyrekcję i zatwierdzony przez radę kasy.

**§ 13.** (1) Dyrektor zarządzający lub jego zastępca reprezentuje kasę wobec wszystkich władz, urzędów, instytucyj i osób.

(2) Rada kasy może na wniosek dyrekcji ustanawiać prokurentów i pełnomocników, upoważnionych do działania w imieniu kasy. Pełnomocnictwo takie powinno szczegółowo określać granice umocowania pełnomocnika.

(3) Dokumenty, mocą których kasa zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, oraz pełnomocnictwa, upoważniające do zaciągania takich zobowiązań i do działania w imieniu kasy, powinny być zaopatrzone pieczęcią kasy i podpisywane przez dwie osoby, wchodzące w skład dyrekcji lub przez osoby, upoważnione do podpisywania za kasę; koniecznym jest jednak podpis dyrektora zarządzającego lub podpis jego zastępcy w przypadkach, określonych w § 12 ust. (2) rozporządzenia niniejszego.

**§ 14.** Przepisy służbowe i dyscyplinarne dla członków dyrekcji, jak również dla prokurentów i innych pracowników kasy ustala związek kas oszczędności, natomiast przepisy uposażeniowe uchwala rada kasy, a zatwierdza związek kas oszczędności.

**§ 15.** Rada kasy może powołać komisję kredytową. Zadaniem komisji jest opiniowanie przedłożonych przez dyrekcję wniosków o udzielenie kredytu. Dyrekcja nie może udzielić kredytu, jeśli opinia komisji wypadła ujemnie. Skład komisji oraz przypadki, w których dyrekcja powinna zasięgnąć opinii komisji, określi regulamin, o którym mowa w § 22 ust. (2) rozporządzenia niniejszego.

**§ 16.** (1) Komisja rewizyjna jest organem kolegialnym, składającym się z trzech do pięciu osób. Liczbę jej członków i ich zastępców określi statut. W skład komisji rewizyjnej nie mogą wchodzić członkowie rady, dyrekcji i pracownicy kasy.

(2) Komisja rewizyjna działa na podstawie regulaminu, uchwalonego przez organ stanowiący związku założycielskiego, według wzoru, wydanego przez związek kas oszczędności.

(3) Ze swych czynności komisja rewizyjna przedkłada sprawozdania związkowi kas oszczędności, władzy nadzorczej związku założycielskiego, właściwej do zatwierdzania uchwał finansowych tego związku, i związkowi założycielskiemu, a odpisy tych sprawozdań podaje do wiadomości radzie i dyrekcji kasy. Do obowiązków komisji rewizyjnej należy również przedkładanie pisemnych wniosków radzie kasy o udzielenie lub nieudzielenie absolutorium dyrekcji.

(4) Ustępujący członkowie komisji rewizyjnej pełnią swe funkcje do czasu wyboru nowych członków.

**§ 17.** (1) Członkowie organów kasy i jej pracownicy, jak również członkowie komisji rewizyjnej nie mogą korzystać z bezpośredniego kredytu w kasie, w której pełnią swoje czynności.

(2) Osoby, zadłużone w kasie, w razie wybrania ich do organów kasy lub przyjęcia do kasy w charakterze pracowników nie mogą korzystać z indywidualnych ulg przy spłacaniu tego zadłużenia.

(3) Za bezpośredni kredyt uważać należy zobowiązania, wynikające z podpisów na wekslach, skryptach dłużnych lub na jakichkolwiek innych dokumentach.

**§ 18.** (1) Spory pomiędzy organami kas oszczędności rozstrzyga związek kas oszczędności.

(2) W razie sporu pomiędzy organami kasy oszczędności a związkiem założycielskim, strona wszczynająca spór kieruje go do Ministra Skarbu, działającego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, za pośrednictwem swej bezpośredniej władzy nadzorczej, bądź, o ile chodzi o kasę, za pośrednictwem związku kas oszczędności.

### Założenie kasy oszczędności (do art. 18 — 22).

**§ 19.** (1) Uchwała organu stanowiącego związku założycielskiego o założeniu kasy oszczędności wraz ze statutem podlega zatwierdzeniu władzy nadzorczej, po zasięgnięciu opinii właściwego wojewody, z którym w tym zakresie współdziała wydział wojewódzki (izba wojewódzka).

(2) Zmiany statutu zatwierdza związek kas oszczędności.

**§ 20.** (1) Po zatwierdzeniu uchwały o założeniu kasy przewodniczący organu stanowiącego związku założycielskiego zarządza dokonanie wyboru rady kasy. Rada kasy z kolei wybiera członków dyrekcji.

(2) Po wpłaceniu kapitału zakładowego i bezzwrotnej dotacji na zorganizowanie kasy dyrekcja zgłosi założenie kasy celem wpisania do rejestru handlowego.

### Zakres działania kasy oszczędności (do art. 23 — 30).

**§ 21.** Oprócz czynności bankowych, wymienionych w art. 23 ust. (1), kasy oszczędności uprawnione są do wykonywania następujących czynności:

1) pozbywania własnych wierzytelności hipotecznych;

2) nabywania wierzytelności hipotecznych, zabezpieczonych w sposób, określony w § 22 ust. (1) pkt 1) rozporządzenia niniejszego;

3) sprzedawania i zestawiania własnych papierów wartościowych;

4) wystawiania przekazów i akredytyw na instytucje kredytowe, w których kasom oszczędności wolno lokować fundusze, w granicach podanych przez klienta w kasie funduszów;

5) przyjmowania na imienne książeczki wkładkowe lokat, w szczególności lokat instytucji finansowych i ubezpieczeniowych;

6) udzielania gwarancji;

7) prowadzenia agentur Banku Polskiego, banków państwowych i komunalnych oraz wspólnych instytucji finansowych i kas oszczędności.

**§ 22.** (1) W działalności kredytowej kasy oszczędności powinny stosować następujące zasady:

1) pożyczki hipoteczne mogą być udzielane tylko do wysokości pierwszej połowy wartości sprzedażnej nieruchomości, przy czym w pierwszej połowie wartości powinno się mieścić również zabezpieczenie odsetek dwuletnich i 10% sumy pożyczkowej, jako zabezpieczenie kosztów postępowania sądowego i egzekucyjnego;

2) pożyczki pod zastaw papierów wartościowych mogą być udzielane do wysokości najwyżej 75% wartości giełdowej lub targowej zastawionych papierów, lecz nie wyżej ich wartości imiennej;

3) weksle dyskontowane powinny posiadać charakter krótkoterminowy i pochodzić z obrotu gospodarczego oraz powinny być zaopatrzone co najmniej w dwa podpisy osób majątkowo odpowiedzialnych;

4) weksle, zabezpieczające pożyczki, jak również skrypty dłużne powinny posiadać co najmniej trzy podpisy osób, majątkowo odpowiedzialnych, przy czym warunek ten nie dotyczy pożyczek, udzielanych osobom prawa publicznego;

5) rachunki bieżące otwartego kredytu powinny być zabezpieczone hipotecznie, papierami wartościowymi lub też w inny sposób, ustalony w regulaminie, o którym mowa poniżej.

(2) Sposób postępowania oraz szczegółowe warunki udzielania kredytów, pożyczek i dyskontowania weksli określi regulamin, ustalony przez związek kas oszczędności, a zatwierdzony przez Ministra Skarbu.

**§ 23.** (1) Udzielanie kredytów związkowi założycielskiemu, innym związkom samorządowym oraz przedsiębiorstwom i zakładom komunalnym ponad 10% ogólnej sumy wkładów oszczędnościowych wymaga zezwolenia związku kas oszczędności.

(2) Za kredyt udzielony związkowi założycielskiemu i innym związkom samorządowym oraz przedsiębiorstwom i zakładom komunalnym uważać należy także wszelkie zobowiązania wynikające z żyr, poręczeń i zakupu obligacji, emitowanych przez związki samorządowe.

**§ 24.** (1) Kasa oszczędności, posiadająca wkłady oszczędnościowe w wysokości ponad 200.000 zł, powinna umieścić w papierach państwowych lub przez państwo gwarantowanych taką część sumy wkładów oszczędnościowych, aby wartość imienna tych papierów wartościowych wynosiła co najmniej 5% tej sumy.

(2) Fundusze zasobowe kasy oszczędności powinny być umieszczone w papierach, wymienionych w ust. (1), w 50% swej wysokości, bądź nadwyżki ponad lokatę w nieruchomościach.

(3) Fundusze wolne mogą być lokowane oprócz w instytucjach, wymienionych w art. 27 ust. (2), również w kasach oszczędności za zezwoleniem związku kas oszczędności, a także w innych instytucjach, wskazanych przez Ministra Skarbu.

### Przyjmowanie wkładów oszczędnościowych (do art. 31 — 37).

**§ 25.** (1) Kasa przyjmuje wkłady oszczędnościowe tylko w gotówce i tylko na takie wkłady może wystawiać książeczki oszczędnościowe, które mogą być — stosownie do żądania składającego wkład — wystawiane na okaziciela lub na imiennie oznaczoną osobę. Książeczka

oszczędnościowa stanowi dowód posiadania w kasie wkładu oszczędnościowego w wysokości każdorazowego jej salda.

(2) Kasa oszczędności przyjmuje wkłady osób fizycznych i prawnych na ich własny rachunek lub na rachunek osób trzecich. Kasa oszczędności może przyjmować również wkłady o specjalnym przeznaczeniu.

(3) Kasa oszczędności może przyjmować wkłady oszczędnościowe poza lokalem kasy i potwierdzać ich przyjęcie w sposób, określony przez związek kas oszczędności.

**§ 26.** (1) Książeczki oszczędnościowe, wystawiane na imiennie oznaczone osoby, z zastrzeżeniem odbioru wkładu dla osób imiennie oznaczonych, nie są tytułami na okaziciela, przeto przepisy art. 35 książeczek tych nie dotyczą.

(2) O zniszczeniu lub utraceniu tego rodzaju książeczek powinien właściciel wkładu zgłosić pisemnie w kasie, jej oddziale lub zbiornicy, w której mu książeczkę wydano, oraz ogłosić o tym w dzienniku urzędowym związku założycielskiego, a w braku tegoż w dzienniku urzędowym właściwego województwa. Po upływie jednego miesiąca od dnia ogłoszenia kasa oszczędności może wydać nową książeczkę oszczędnościową, na którą przenosi się saldo książeczki zniszczonej lub utraconej.

**§ 27.** (1) Kasa oszczędności może organizować szkolne, robotnicze itp. kasy oszczędności oraz wydawać szkolne, robotnicze itp. książeczki oszczędnościowe i inne dowody oszczędnościowe na zasadach, zatwierdzonych przez związek kas oszczędności.

(2) Kasy oszczędności mogą wydawać znaczki oszczędnościowe oraz rozdzielać skarbonki oszczędnościowe.

**§ 28.** (1) Książeczki oszczędnościowe wystawia kasa w sposób przepisany dla dokumentów, z których powstaje zobowiązanie kasy wobec osób trzecich. Wzór książeczki oszczędnościowej ustala władza nadzorcza.

(2) Do umownego przeniesienia własności książeczki oszczędnościowej na inną osobę konieczne jest jej wręczenie.

(3) Kasa oszczędności może sobie zastrzec, że wypłaty w tym samym dniu na tę samą książeczkę będzie dokonywać do pewnej, określonej w statucie najwyższej kwoty.

(4) Całkowita lub częściowa wypłata wkładów, nawet w przypadkach egzekucji, może nastąpić tylko za przedstawieniem książeczki.

(5) Wkłady na książeczki oszczędnościowe wolne są od zajęcia egzekucyjnego do wysokości zł. 2.500. —

**§ 29.** (1) Wpłaty mogą być uskuteczniane bez przedkładania książeczki oszczędnościowej, a mianowicie drogą przekazów pocztowych, listów pieniężnych, czeków oraz przez specjalnych inkasentów. Wpisu do książeczki oszczędnościowej dokonywa kasa oszczędności przy najbliższym przedstawieniu jej książeczki oszczędnościowej.

(2) Całkowita lub częściowa wypłata przez kasę wkładów, wykazanych w książeczce oszczędnościowej, może nastąpić również za poprzednim nadesłaniem kasie książeczki, podaniem sposobu przekazania wypłaty oraz adresu wkładcy, bądź osoby, na ręce której wypłata ma nastąpić, i za wyraźnym wskazaniem, w jaki sposób i do czyich rąk książeczka ma być zwrócona lub też czy ma zostać zatrzymana do rozporządzenia wkładcy. Wypłata może być dokonana w powyższy sposób na polecenie wkładcy do rąk osoby trzeciej tylko wtedy, jeżeli osoba ta odpowiednio do polecenia się wylegitymuje i jeżeli zastrzeżenie, wpisane w księdze zastrzeżeń, wypłacie takiej się nie sprzeciwia.

(3) Za zezwoleniem związku kas oszczędności kasy mogą wejść w porozumieniu z innymi kasami oszczędności co do wzajemnego przyjmowania wkładów i dokonywania wypłat na wystawione przez siebie książeczki oszczędnościowe.

**§ 30.** (1) Odsetki od wkładów oszczędnościowych dolicza się do wkładów co pół roku, bądź co rok. Przy likwidacji wkładu wypłaca się odsetki bieżące. Bieg odsetek rozpoczyna się od dnia następnego po dniu wpłaty i biegnie do dnia, poprzedzającego dzień wypłaty. Wysokość oprocentowania książeczek może być różna w zależności od terminu wypowiedzenia wkładu, zgłoszonych zastrzeżeń albo innego uwarunkowania wypłaty wkładu.

(2) W drodze premii lub losowania nagród można wyróżnić pewne rodzaje książeczek oszczędnościowych, które związek kas oszczędności uzna za zasługujące na wyróżnienie.

**§ 31.** (1) Kasie służy prawo wypowiadania wkładów. Wypowiedzenie wkładu poszczególnemu wkładcy może być dokonane ustnie z zaznaczeniem tego w książeczce oszczędnościowej, lub też przez zawiadomienie pisemne. Wypowiedzenie wkładów może nastąpić także przez podanie do wiadomości publicznej w sposób, przewidziany dla ogłoszeń kasy oszczędności.

(2) Kasa może odmówić przyjęcia wkładu w przypadkach, przewidzianych w statucie kasy.

**§ 32.** Niepodjęte wkłady na książeczki oszczędnościowe oraz dopisane do nich odsetki przedawniają się z upływem lat dwudziestu od dnia w którym nastąpiła ostatnia wypłata lub wpłata.

**§ 33.** Przepisy w sprawie przyjmowania i wypłaty wkładów oszczędnościowych powinny być zawarte w statucie kasy oszczędności, jak również w wyciągu ze statutu kasy, dołączonym do książeczki oszczędnościowej.

**Szczególne uprawnienia kasy (do art. 38 — 40).**

**§ 34.** (1) Należności pieniężne kas oszczędności w sumie, nie przekraczającej 1.000 złotych, mogą być ściągane w trybie administracyjnym. Przepis ten ma zastosowanie do poszczególnych obligów, bez względu na ogólne zadłużenie dłużnika.

(2) Tytuł wykonawczy dla tych należności stanowią wykazy zaległości z ksiąg handlowych, wystawione przez kasę i zaopatrzone przez nią stwierdzeniem, że pretensja prawnie dojrzała do egzekucji.

### Rachunkowość (do art. 41 — 45).

**§ 35.** (1) Rokiem obrotowym kas oszczędności jest rok kalendarzowy.

(2) Najpóźniej w ciągu trzech miesięcy po upływie roku obrotowego dyrekcja kasy powinna złożyć radzie kasy do zatwierdzenia sprawozdanie z działalności kasy za rok ubiegły wraz z bilansem i rachunkiem zysków i strat oraz z wnioskami komisji rewizyjnej. Rada kasy powinna powziąć uchwałę najpóźniej w ciągu jednego miesiąca od daty ich otrzymania, po czym dyrekcja przesyła je związkowi kas oszczędności do zbadania oraz związkowi założycielskiemu i władzy nadzorczej tego związku właściwej do zatwierdzania jego uchwał finansowych, do wiadomości. Związek kas oszczędności przesyła następnie władzy nadzorczej sprawozdanie wraz z bilansem i rachunkiem zysków i strat. Najpóźniej do dnia 1 czerwca każdego roku dyrekcja kasy powinna podać do wiadomości publicznej bilans i rachunek zysków i strat w sposób, przewidziany dla ogłoszeń kasy, oraz w organie prasowym związku kas oszczędności.

**§ 36.** Księgi i kartoteki wkładów oszczędnościowych powinny być przechowywane przez lat trzydzieści, inne zaś księgi, kartoteki, listy otrzymane, odpisy listów wysłanych, pisma, dotyczące zapisów, oraz spłacone książeczki oszczędnościowe — przez lat dziesięć. Przy księgach i kartotekach terminy te liczy się od końca roku kalendarzowego, w którym został uskuteczniony ostatni zapis do księgi lub kartoteki.

**§ 37.** (1) Statut kasy oszczędności może przewidywać utworzenie funduszów o szczególnym przeznaczeniu, związanym z działalnością kasy. Fundusze te z wyjątkiem funduszu amortyzacyjnego nieruchomości mogą być tworzone, o ile fundusz zasobowy osiągnął 5% stanu wkładów oszczędnościowych i innych zobowiązań kasy, nie wliczając w to zobowiązań z tytułu redyskonta. O przeznaczeniu części zysków kasy na fundusze oraz o sposobie lokowania funduszów stanowi statut lub uchwała rady kasy.

(2) Fundusz emerytalny powinien być osobno administrowany.

### Łączenie się kas oszczędności (do art. 46 — 54).

**§ 38.** (1) Spory pomiędzy związkami założycielskimi co do sposobu i warunków połączenia się kas oszczędności rozstrzyga władza nadzorcza. W szczególności władza nadzorcza ustali ostateczny rozrachunek z tytułu połączenia się kas, jeżeli rozrachunek ten nie zostanie między zainteresowanymi związkami założycielskimi uzgodniony, i określi sumę dopłaty związku założycielskiego na pokrycie strat kasy.

(2) Władza nadzorcza może zarządzić, o ile uzna to za konieczne dla ustalenia ostatecznego rozrachunku między związkami założycielskimi, aby wszystkie aktywa i pasywa każdej z połączonych kas oszczędności, bądź też niektóre z nich były zarządzane oddzielnie nawet po upływie okresu, wskazanego w art. 51.

### Likwidacja kasy oszczędności (do art. 55 — 65).

**§ 39.** (1) Datę otwarcia likwidacji ustala władza nadzorcza w decyzji, zarządzającej likwidację lub zatwierdzającej uchwałę organu stanowiącego związku założycielskiego o likwidacji kasy.

(2) Decyzję władzy nadzorczej, zarządzającej lub zatwierdzającej likwidację kasy, należy ogłosić w dzienniku urzędowym właściwego województwa, w organie prasowym związku kas oszczędności oraz w sposób, przewidziany dla ogłoszeń kasy.

**§ 40.** Likwidatorzy przejmują sprawy kasy na podstawie bilansu, sporządzonego na dzień otwarcia likwidacji. Z dniem otwarcia likwidacji ustaje działalność organów kasy, a kierownictwo jej sprawami przechodzi na likwidatorów. Dokumenty, mocą których kasa w likwidacji zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, powinny być podpisywane przez dwóch likwidatorów, bądź przez jednego likwidatora i pracownika kasy, upoważnionego przez likwidatorów do podpisywania za kasę w likwidacji.

**§ 41.** Plan przeprowadzenia likwidacji kasy powinni likwidatorzy przedłożyć do zatwierdzenia związkowi kas oszczędności w ciągu 6 miesięcy od daty otwarcia likwidacji.

**§ 42.** Jeżeli fundusze kasy nie wystarczają na pokrycie zobowiązań z tytułu wkładów oszczędnościowych, związek założycielski powinien dostarczyć potrzebnych funduszów w ciągu roku od daty pierwszego ogłoszenia o likwidacji; fundusze, potrzebne do zaspokojenia innych zobowiązań kasy, za które związek założycielski zgodnie ze statutem kasy ponosi odpowiedzialność, powinny być dostarczone w terminie, wskazanym przez władzę nadzorczą.

**§ 43.** (1) Fundusze potrzebne na zaspokojenie wierzycieli kasy, którzy po odbiór swych wierzytelności nie zgłosili się do chwili zamknięcia postępowania likwidacyjnego, powinny być złożone do depozytu sądowego na rzecz tych wierzycieli. Sumy, nie podjęte przez wierzycieli, przypadają po przedawnieniu wierzytelności na rzecz związku założycielskiego.

(2) O przeprowadzeniu likwidacji likwidatorzy zawiadamiają związek założycielski i składają sprawozdanie związkowi kas oszczędności. Po stwierdzeniu prawidłowego przeprowadzenia likwidacji likwidatorzy powinni wnieść o wykreślenie kasy z rejestru handlowego, po czym władza nadzorcza, bądź organ stanowiący związku założycielskiego odwołuje likwidatorów.

**Nadzór państwowy (do art. 71 — 73).**

**§ 44.** (1) Nadzór państwowy nad kasami oszczędności sprawuje Minister Skarbu, działający w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

(2) W granicach, zleconych w rozporządzeniu niniejszym i w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 8 lipca 1936 r., wydanym w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o związkach komunalnych kas oszczędności (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 410), bezpośredni nadzór nad kasami sprawuje właściwy związek kas oszczędności. Kasy oszczędności powinny się zwracać do władzy nadzorczej, jak również do Ministra Skarbu za pośrednictwem związku kas oszczędności.

(3) Władza nadzorcza może przy poszczególnych kasach oszczędności mianować komisarza rządowego i jego zastępcę, określając zarazem jego prawa, obowiązki oraz wysokość wynagrodzenia.

**§ 45.** (1) W razie stwierdzenia, że działalność kasy oszczędności jest sprzeczna z prawem lub statutem, bądź jest szkodliwa dla interesu publicznego, władza nadzorcza może zawiesić w czynnościach lub rozwiązać organa kasy, jak również zawieszać w czynnościach poszczególnych członków organów kasy oszczędności. Rozwiązanie rady kasy powoduje rozwiązanie komisji, wybranych przez radę.

(2) Władza nadzorcza mianuje w miejsce rozwiązanych lub zawieszonych w czynnościach organów kasy zarząd tymczasowy na koszt kasy lub związku założycielskiego.

(3) W przypadkach nagłych i koniecznych władza nadzorcza oraz związek kas oszczędności może do czasu mianowania tymczasowego zarządu, bądź powołania nowego składu dyrekcji powierzyć prowadzenie kasy oszczędności wyznaczonym przez siebie osobom na koszt kasy.

(4) Władza nadzorcza może uchylać lub zawieszać uchwały i zarządzenia organów kasy, naruszające prawo lub statut, albo szkodliwe dla interesu publicznego lub interesu kasy.

**§ 46.** (1) Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych może spełniać kontrolę nad kasami oszczędności niezależnie od kontroli, wykonywanej przez związki kas oszczędności. Koszty tej kontroli ponoszą kasy oszczędności w wysokości, ustalonej corocznie przez Ministra Skarbu. Z sum tych w szczególności pokrywane będą wydatki, związane z delegowaniem na kontrolę osób przez Ministra Skarbu i Ministra Spraw Wewnętrznych.

(2) Związki kas oszczędności przeprowadzają przynajmniej raz w roku rewizję, kontrolę lub inspekcje każdej z kas, położonych na terenie ich działania, przy czym sposób i formę dokonywania tych czynności określą regulaminy, ustalone przez związki kas oszczędności, a zatwierdzone przez władzę nadzorczą. Od obowiązku tego zwolnione są związki kas oszczędności w odniesieniu do tych kas, w których rewizję w danym roku przeprowadziła władza nadzorcza.

**Przepisy przejściowe i końcowe (do art. 89 — 96).**

**§ 47.** Na obszarze województwa śląskiego związki samorządowe celem wspólnego założenia kasy oszczędności tworzą związki na podstawie pruskiej ustawy o związkach celowych z dnia 19 lipca 1911 r. (Zb. ust. pr. str. 115).

**§ 48.** (1) Statuty kas oszczędności powinny być uzgodnione z przepisami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr 95 poz. 860) oraz z przepisami rozporządzenia niniejszego i przesłane do dnia 1 lipca 1937 r. związkowi kas oszczędności do zatwierdzenia.

(2) W ciągu dwóch miesięcy od daty zatwierdzenia statutów kasy oszczędności powinny się zorganizować, w szczególności dostosować skład organów kasy do obowiązujących przepisów. W powyższym terminie kasy powinny przedstawić związkowi kas oszczędności urzędujących bądź nowo powołanych dyrektorów zarządzających do zatwierdzenia.

**§ 49.** Przyjęty przez związek założycielski przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego zakres odpowiedzialności za zobowiązania kasy nie może być zmniejszony i pozostaje nadal w mocy.

**§ 50.** Jeżeli herb województwa bądź herb związku założycielskiego nie został jeszcze zatwierdzony lub nadany w sposób, przewidziany w art. 1 rozporządzenia, o którym mowa w § 5 rozporządzenia niniejszego, do czasu zatwierdzenia tegoż herbu kasa oszczędności używa pieczęci bez herbu.

**§ 51.** Kasy oszczędności powinny w ciągu trzech lat od daty wejścia w życie rozporządzenia niniejszego dostosować sposób lokowania funduszów zasobowych i emerytalnych do przepisów art. 27 ust. (1).

**§ 52.** W rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 8 lipca 1936 r., wydanym w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o związkach komunalnych kas oszczędności (Dz. U. R. P. Nr 56 poz. 410) § 4 ust. (1) pkt 1) otrzymuje brzmienie: „1) zatwierdzanie zmian statutów kas oszczędności".

**§ 53.** Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

---

**Poz. 174.** Oświadczenie rządowe z dnia 26 marca 1937 r. w sprawie rozciągnięcia na Protektorat Zanzibaru postanowień traktatu handlowego i nawigacyjnego między Rzecząpospolitą Polską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii, podpisanego w Warszawie dnia 26 listopada 1923 r.

z 6 kwietnia Nr 26 Rok 1937

**Poz. 175.** Konwencja w sprawie jednolitej ustawy o wekslach trasowanych i własnych.

**Poz. 176.** Oświadczenie rządowe z dnia 18 marca 1937 r. o przystąpieniu Polski i szeregu innych Państw do konwencji z dnia 7 czerwca 1930 r. w sprawie jednolitej ustawy o wekslach trasowanych i własnych i o złożeniu dokumentów ratyfikacyjnych powyższej konwencji.

**Poz. 177.** Konwencja o uregulowaniu pewnych kolizji ustaw w przedmiocie weksli trasowanych i własnych.

**Poz. 178.** Oświadczenie rządowe z dnia 18 marca 1937 r. w sprawie przystąpienia Polski i szeregu innych Państw do konwencji z dnia 7 czerwca 1930 r. o uregulowaniu pewnych kolizji ustaw w przedmiocie weksli trasowanych i własnych oraz złożenia dokumentów ratyfikacyjnych powyższej konwencji.

**Poz. 179.** Konwencja dotycząca opłaty stemplowej w przedmiocie weksli trasowanych i własnych.

**Poz. 180.** Oświadczenie rządowe z dnia 18 marca 1937 r. w sprawie przystąpienia Polski i szeregu innych Państw do konwencji z dnia 7 czerwca 1930 r., dotyczącej opłaty stemplowej w przedmiocie weksli trasowanych i własnych oraz złożenia dokumentów ratyfikacyjnych powyższej konwencji.

**Poz. 181.** Konwencja w sprawie jednolitej ustawy o czekach.

**Poz. 182.** Oświadczenie rządowe z dnia 18 marca 1937 r. o przystąpieniu Polski i szeregu innych Państw do konwencji z dnia 19 marca 1931 r. w sprawie jednolitej ustawy o czekach i o złożeniu dokumentów ratyfikacyjnych powyższej konwencji.

**Poz. 183.** Konwencja o uregulowaniu pewnych kolizji ustaw w przedmiocie czeków

**Poz. 184.** Oświadczenie rządowe z dnia 18 marca 1937 r. w sprawie przystąpienia Polski i szeregu innych Państw do konwencji z dnia 19 marca 1931 r. o uregulowaniu pewnych kolizji ustaw w przedmiocie czeków oraz złożenia dokumentów ratyfikacyjnych powyższej konwencji.

**Poz. 185.** Konwencja dotycząca opłaty stemplowej w przedmiocie czeków.

**Poz. 186.** Oświadczenie rządowe z dnia 18 marca 1937 r. w sprawie przystąpienia Polski i szeregu innych Państw do konwencji z dnia 19 marca 1931 r., dotyczącej opłaty stemplowej w przedmiocie czeków oraz złożenia dokumentów ratyfikacyjnych powyższej konwencji.

---

# II. Przedruki z Monitora Polskiego.

z 25 marca Nr 69 Rok 1937

**Poz. 104. Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 lutego 1937 r. o ustaleniu urzędowych nazw miast.**

Na podstawie art. 2 ust. (1) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o ustalaniu nazw miejscowości i o numeracji nieruchomości (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 850) ustalam nazwy gmin miejskich w Rzeczypospolitej Polskiej oraz ich pisownie w brzmieniu podanym w § 1.

§ 1.

| MIASTO | POWIAT |
|---|---|
| Aleksandrów Kujawski | nieszawski |
| Aleksandrów Łódzki | łódzki |
| Andrychów | wadowicki |
| Augustów | augustowski |
| Baranowicze | baranowicki |
| Baranów Sandomierski | tarnobrzeski |
| Barcin | szubiński |
| Barysz | buczacki |
| Bełchatów | piotrkowski |
| Bełz | sokalski |
| Beresteczko | horochowski |
| Bereza Kartuska | prużański |
| Bereźne | kostopolski |
| Będzin | będziński |
| Biała Krakowska | bialski (Kr.) |
| Biała Podlaska | bialski (Lb.) |
| Biała Rawska | rawski (Wr.) |
| Białystok | — |
| Biecz | gorlicki |
| Bielsk Podlaski | bielski (Bł.) |
| Bielsko | — |
| Bieruń Stary | pszczyński |
| Biłgoraj | biłgorajski |
| Błaszki | kaliski |
| Błażowa | rzeszowski |
| Błonie | błoński |
| Bochnia | bocheński |
| Bohorodczany | stanisławowski |
| Bojanowo | rawicki |
| Bolechów | doliński |
| Bołszowce | rohatyński |
| Borek | gostyński |
| Borszczów | borszczowski |
| Borysław | drohobycki |
| Bóbrka | bobrecki |
| Brańsk | bielski (Bł.) |
| Brodnica | brodnicki |
| Brody | brodzki |
| Brok | ostrowski (Bł.) |
| Brzesko | brzeski (Kr.) |
| Brześć Kujawski | włocławski |
| Brześć n. Bugiem | brzeski (Pl.) |
| Brzeziny | brzeziński |
| Brzeżany | brzeżański |
| Brzozów | brzozowski |
| Buczacz | buczacki |
| Budzanów | trembowelski |
| Buk | nowotomyski |
| Bursztyn | rohatyński |
| Busk | kamionecki |
| Busko Zdrój | stopnicki |
| Bydgoszcz | — |
| Chełm | chełmski |
| Chełmno | chełmiński |
| Chełmża | toruński |
| Checiny | kielecki |
| Chmielnik | stopnicki |

| MIASTO | POWIAT |
|---|---|
| Chodecz | włocławski |
| Chodorów | bobrecki |
| Chodzież | chodzieski |
| Chojnice | chojnicki |
| Chorostków | kopyczyniecki |
| Choroszcz | białostocki |
| Chorzele | przasnyski |
| Chorzów | — |
| Chrzanów | chrzanowski |
| Chyrów | dobromilski |
| Ciechanowiec | bielski (Bł.) |
| Ciechanów | ciechanowski |
| Ciechocinek | nieszawski |
| Cieszanów | lubaczowski |
| Cieszyn | cieszyński |
| Czarnków | czarnkowski |
| Czeladź | będziński |
| Czempiń | kościański |
| Czerniejewo | gnieźnieński |
| Czersk | chojnicki |
| Częstochowa | — |
| Czortków | czortkowski |
| Dawidgródek | stoliński |
| Dąbie | kolski |
| Dąbrowa Górnicza | będziński |
| Dąbrowa Grodzieńska | sokólski |
| Dąbrowa Tarnowska | dąbrowski |
| Dąbrowica | sarneński |
| Delatyn | nadwórniański |
| Dębica | ropczycki |
| Dobczyce | myślenicki |
| Dobra | turecki |
| Dobromil | dobromilski |
| Dobrzyń n.Drwęcą | rypiński |
| Dobrzyń n.Wisłą | lipnowski |
| Dokszyce | dziśnieński |
| Dolina | doliński |
| Dolsk | śremski |
| Drohiczyn n.Bugiem | bielski (Bł.) |
| Drohobycz | drohobycki |
| Druskieniki | grodzieński |
| Dubienka | hrubieszowski |
| Dubno | dubieński |
| Dukla | krośnieński |
| Działdowo | działdowski |
| Działoszyce | pińczowski |
| Dzisna | dziśnieński |
| Fordon | bydgoski |
| Garwolin | garwoliński |
| Gąbin | gostyniński |
| Gdynia | — |
| Gliniany | przemyślański |
| Głębokie | dziśnieński |
| Głogów | rzeszowski |
| Głowno | brzeziński |
| Gniew | tczewski |
| Gniewkowo | inowrocławski |
| Gniezno | — |
| Golina | koniński |
| Golub | wąbrzeski |
| Gołańcz | wągrowiecki |
| Goniądz | białostocki |
| Gorlice | gorlicki |
| Gostynin | gostyniński |
| Gostyń | gostyński |
| Góra Kalwaria | grójecki |
| Górzno | brodnicki |
| Grabów n.Prosną | kępiński |
| Grajewo | szczuczyński (Bł.) |
| Grodno | grodzieński |
| Grodzisk Mazowiecki | błoński |
| Grodzisk Wielkopolski | nowotomyski |
| Gródek Jagielloński | gródecki |
| Grójec | grójecki |
| Grudziądz | — |
| Grybów | nowosądecki |
| Grzymałów | skałacki |
| Halicz | stanisławowski |
| Horochów | horochowski |
| Horodenka | horodeński |

| MIASTO | POWIAT |
|---|---|
| Hrubieszów | hrubieszowski |
| Husiatyn | kopyczyniecki |
| Iłża | iłżecki |
| Indura | grodzieński |
| Inowrocław | — |
| Janowiec Wielkopolski | żniński |
| Janów Lubelski | janowski |
| Janów Lwowski | gródecki |
| Janów Podlaski | bialski (Lb.) |
| Jarocin | jarociński |
| Jarosław | jarosławski |
| Jaryczów Nowy | lwowski |
| Jasło | jasielski |
| Jaworów | jaworowski |
| Jaworzno | chrzanowski |
| Jedwabne | łomżyński |
| Jędrzejów | jędrzejowski |
| Jordanów | myślenicki |
| Jutrosin | rawicki |
| Kalisz | kaliski |
| Kalwaria Zebrzydowska | wadowicki |
| Kałusz | kałuski |
| Kałuszyn | miński |
| Kamieniec Litewski | brzeski (Pl.) |
| Kamień Pomorski | sępoleński |
| Kamionka Strumiłowa | kamionecki |
| Kańczuga | przeworski |
| Kartuzy | kartuski |
| Katowice | — |
| Kazimierz Dolny | puławski |
| Kcynia | szubiński |
| Kępno | kępiński |
| Kęty | bialski (Kr.) |
| Kielce | kielecki |
| Kleck | nieświeski |
| Kleczew | koniński |
| Kleszczele | bielski (Bł.) |
| Kłecko | gnieźnieński |
| Kłobuck | częstochowski |
| Kłodawa | kolski |
| Knyszyn | białostocki |
| Kobryń | kobryński |
| Kobylin | krotoszyński |
| Kock | łukowski |
| Kolbuszowa | kolbuszowski |
| Kolno | łomżyński |
| Koło | kolski |
| Kołomyja | kołomyjski |
| Komarno | rudecki |
| Koniecpol | radomszczański |
| Konin | koniński |
| Konstantynów Łódzki | łódzki |
| Końskie | konecki |
| Kopyczyńce | kopyczyniecki |
| Koronowo | bydgoski |
| Korzec | rówieński |
| Kosów Huculski | kosowski (St.) |
| Kosów Poleski | kosowski (Pl.) |
| Kostopol | kostopolski |
| Kostrzyn | średzki |
| Kościan | kościański |
| Kościerzyna | kościerski |
| Kowal | włocławski |
| Kowalewo | wąbrzeski |
| Kowel | kowelski |
| Kozienice | kozienicki |
| Kozowa | brzeżański |
| Koźmin | krotoszyński |
| Kórnik | śremski |
| Krakowiec | jaworowski |
| Kraków | — |
| Krasnystaw | krasnostawski |
| Kraśnik | janowski |
| Krobia | gostyński |
| Krosno | krośnieński |
| Krośniewice | kutnowski |
| Krotoszyn | krotoszyński |
| Kruszwica | mogileński |
| Krynica | nowosądecki |
| Krynki | grodzieński |

| MIASTO | POWIAT |
|---|---|
| Krzemieniec | krzemieniecki |
| Krzepice | częstochowski |
| Krzeszowice | chrzanowski |
| Krzywiń | kościański |
| Książ Wielkopolski | śremski |
| Kulików | żółkiewski |
| Kutno | kutnowski |
| Kuty | kosowski (St.) |
| Lachowicze | baranowicki |
| Lesko | leski |
| Leszno | leszczyński |
| Leżajsk | łańcucki |
| Lida | lidzki |
| Lidzbark | działdowski |
| Limanowa | limanowski |
| Lipno | lipnowski |
| Lubaczów | lubaczowski |
| Lubartów | lubartowski |
| Lubawa | lubawski |
| Lubień Kujawski | włocławski |
| Lublin | — |
| Lubliniec | lubliniecki |
| Luboml | lubomelski |
| Lubraniec | włocławski |
| Lwów | — |
| Lwówek | nowotomyski |
| Łabiszyn | szubiński |
| Łańcut | łańcucki |
| Łapy | wysoko-mazowiecki |
| Łasin | grudziądzki |
| Łask | łaski |
| Łęczna | lubartowski |
| Łęczyca | łęczycki |
| Łobżenica | wyrzyski |
| Łomża | łomżyński |
| Łopatyn | radziechowski |
| Łosice | siedlecki |
| Łowicz | łowicki |
| Łódź | — |
| Łuck | łucki |
| Łuków | łukowski |
| Łuniniec | łuniniecki |
| Maków Mazowiecki | makowski |
| Maków Podhalański | wadowicki |
| Margonin | chodzieski |
| Miasteczko Kraińskie | wyrzyski |
| Miasteczko Śląskie | tarnogórski |
| Nowe Miasto Lubawskie | lubawski |
| Nowe Miasto n. Pilicą | rawski (Wr.) |
| Miechów | miechowski |
| Miejska Górka | rawicki |
| Mielec | mielecki |
| Mielnica Podolska | borszczowski |
| Międzychód | miedzychodzki |
| Międzyrzec Podlaski | radzyński |
| Mikołajów | żydaczowski |
| Mikołów | pszczyński |
| Mikstat | ostrowski (Pz.) |
| Mikulińce | tarnopolski |
| Miłosław | wrzesiński |
| Mińsk Mazowiecki | miński |
| Mława | mławski |
| Mogielnica | grójecki |
| Mogilno | mogileński |
| Mołodeczno | mołodecki |
| Monasterzyska | buczacki |
| Mordy | siedlecki |
| Mosina | śremski |
| Mosty Wielkie | żółkiewski |
| Mościska | mościski |
| Mrocza | wyrzyski |
| Mszczonów | błoński |
| Murowana Goślina | obornicki |
| Muszyna | nowosądecki |
| Mysłowice | katowicki |
| Myślenice | myślenicki |
| Nadwórna | nadwórniański |
| Nakło n.Notecią | wyrzyski |
| Nasielsk | pułtuski |
| Niemirów Lwowski | rawski (Lw.) |

| MIASTO | POWIAT |
|---|---|
| Niepołomice | bocheński |
| Nieszawa | nieszawski |
| Nieśwież | nieświeski |
| Nisko | niżański |
| Nowe | świecki |
| Nowogród | łomżyński |
| Nowogródek | nowogródzki |
| Nowa Wilejka | wileńsko-trocki |
| Nowy Dwór Mazowiecki | warszawski |
| Nowy Sącz | nowosądecki |
| Nowe Święciany | święciański |
| Nowy Targ | nowotarski |
| Nowy Tomyśl | nowotomyski |
| Oborniki | obornicki |
| Odolanów | ostrowski (Pz.) |
| Olesko | złoczowski |
| Olkusz | olkuski |
| Ołyka | łucki |
| Opalenica | nowotomyski |
| Opatów | opatowski |
| Opoczno | opoczyński |
| Osieczna | leszczyński |
| Ostrołęka | ostrołęcki |
| Ostroróg | szamotulski |
| Ostrowiec Świętokrzyski | opatowski |
| Ostróg | zdołbunowski |
| Ostrów Lubelski | włodawski |
| Ostrów Mazowiecka | ostrowski (Bł.) |
| Ostrów Wielkopolski | ostrowski (Pz.) |
| Ostrzeszów | kępiński |
| Oszmiana | oszmiański |
| Oświęcim | bialski (Kr.) |
| Otwock | warszawski |
| Otynia | tłumacki |
| Ozorków | łęczycki |
| Pabianice | łaski |
| Pakość | mogileński |
| Parczew | włodawski |
| Peczeniżyn | kołomyjski |
| Pelplin | tczewski |
| Piaseczno | warszawski |
| Pilzno | ropczycki |
| Pińczów | pińczowski |
| Pińsk | piński |
| Piotrków Trybunalski | piotrkowski |
| Piwniczna | nowosądecki |
| Pleszew | jarociński |
| Płock | płocki |
| Płońsk | płoński |
| Pniewy | szamotulski |
| Pobiedziska | poznański |
| Podbrodzie | święciański |
| Poddębice | łęczycki |
| Podgórz | toruński |
| Podhajce | podhajecki |
| Podwołoczyska | skałacki |
| Pogorzela | krotoszyński |
| Pomorzany | zborowski |
| Poniec | gostyński |
| Poznań | — |
| Praszka | wieluński |
| Proszowice | miechowski |
| Pruszków | warszawski |
| Prużana | prużański |
| Przasnysz | przasnyski |
| Przedbórz | konecki |
| Przedecz | włocławski |
| Przemyśl | przemyski |
| Przemyślany | przemyślański |
| Przeworsk | przeworski |
| Pszczyna | pszczyński |
| Puck | morski |
| Puławy | puławski |
| Pułtusk | pułtuski |
| Pyzdry | koniński |
| Raciąż | sierpecki |
| Radom | — |
| Radomsko | radomszczański |
| Radomyśl Wielki | mielecki |
| Radoszkowice | mołodecki |

| MIASTO | POWIAT |
|---|---|
| Radymno | jarosławski |
| Radziechów | radziechowski |
| Radziejów | nieszawski |
| Radziwiłłów | dubieński |
| Radzymin | radzymiński |
| Radzyn Chełmiński | grudziądzki |
| Radzyń Podlaski | radzyński |
| Rajgród | szczuczyński |
| Rakoniewice | wolsztyński |
| Raków Mołodecki | mołodecki |
| Raszków | ostrowski (Pz.) |
| Ratno | kowelski |
| Rawa Mazowiecka | rawski (Wr.) |
| Rawa Ruska | rawski (Lw.) |
| Rawicz | rawicki |
| Rogoźno | obornicki |
| Rohatyn | rohatyński |
| Rokitno | sarneński |
| Ropczyce | ropczycki |
| Rozdół | żydaczowski |
| Rozwadów | tarnobrzeski |
| Rożniatów | doliński |
| Rożyszcze | łucki |
| Równe | rówieński |
| Różan | makowski |
| Różana | kosowski (Pl.) |
| Ruda Pabianicka | łódzki |
| Rudki | rudecki |
| Rudnik | niżański |
| Rybnik | rybnicki |
| Rychwał | koniński |
| Rydzyna | leszczyński |
| Rymanów | sanocki |
| Rypin | rypiński |
| Rzeszów | rzeszowski |
| Sambor | samborski |
| Sandomierz | sandomierski |
| Sanok | sanocki |
| Sarnowa | rawicki |
| Sarny | sarneński |
| Sasów | złoczowski |
| Sądowa Wisznia | mościski |
| Sejny | suwalski |
| Serock | pułtuski |
| Sędziszów | ropczycki |
| Sępolno Kraińskie | sępoleński |
| Siedlce | siedlecki |
| Siemianowice Śląskie | katowicki |
| Siemiatycze | bielski (Bł.) |
| Sieniawa | jarosławski |
| Sieradz | sieradzki |
| Sieraków | międzychodzki |
| Sierpc | sierpecki |
| Skalbmierz | pińczowski |
| Skała Podolska | borszczowski |
| Skałat | skałacki |
| Skarszewy | kościerski |
| Skaryszew | radomski |
| Skarżysko-Kamienna | konecki |
| Skawina | krakowski |
| Skidel | grodzieński |
| Skierniewice | skierniewicki |
| Skoczów | cieszyński |
| Skoki | wągrowiecki |
| Skole | stryjski |
| Skórcz | starogardzki |
| Słomniki | miechowski |
| Słonim | słonimski |
| Słupca | koniński |
| Smorgonie | oszmiański |
| Sochaczew | sochaczewski |
| Sokal | sokalski |
| Sokołów Małopolski | kolbuszowski |
| Sokołów Podlaski | sokołowski |
| Sokoły | wysoko-mazowiecki |
| Sokółka | sokólski |
| Solec Kujawski | bydgoski |
| Sosnowiec | — |
| Stanisławów | stanisławowski |
| Starogard | starogardzki |
| Starosielce | białostocki |
| Stary Sambor | samborski |
| Stary Sącz | nowosądecki |
| Staszów | sandomierski |
| Stawiski | łomżyński |
| Stawiszyn | kaliski |
| Stęszew | poznański |
| Stoczek Łukowski | łukowski |
| Stolin | stoliński |
| Stołpce | stołpecki |
| Strumień | bielski (Śl.) |
| Stryj | stryjski |
| Stryków | brzeziński |
| Strzelno | mogileński |
| Strzyżów | rzeszowski |
| Sucha | żywiecki |
| Suchowola | sokólski |
| Sulejów | piotrkowski |
| Sulmierzyce | krotoszyński |
| Supraśl | białostocki |
| Suraż | białostocki |
| Suwałki | suwalski |
| Swarzędz | poznański |
| Szadek | sieradzki |
| Szamocin | chodzieski |
| Szamotuły | szamotulski |
| Szczakowa | chrzanowski |
| Szczebrzeszyn | zamojski |
| Szczekociny | włoszczowski |
| Szczerzec | lwowski |
| Szczuczyn Białostocki | szczuczyński (Bł.) |
| Szubin | szubiński |
| Szydłowiec | konecki |
| Ślesin | koniński |
| Śmigiel | kościański |
| Śniatyn | śniatyński |
| Śrem | śremski |
| Środa | średzki |
| Świecie | świecki |
| Święciany | święciański |
| Świsłocz | wołkowyski |
| Tarnobrzeg | tarnobrzeski |
| Tarnopol | tarnopolski |
| Tarnowskie Góry | tarnogórski |
| Tarnów | tarnowski |
| Tczew | tczewski |
| Terespol | bialski (Lb.) |
| Tłumacz | tłumacki |
| Tłuste | zaleszczycki |
| Tomaszów Lubelski | tomaszowski |
| Tomaszów Mazowiecki | brzeziński |
| Toruń | — |
| Trembowla | trembowelski |
| Troki | wileńsko-trocki |
| Trzebinia | chrzanowski |
| Trzemeszno | mogileński |
| Tuchola | tucholski |
| Tuchów | tarnowski |
| Tuliszków | koniński |
| Turek | turecki |
| Turka n. Stryjem | turczański |
| Tuszyn | łódzki |
| Tyczyn | rzeszowski |
| Tykocin | wysoko-mazowiecki |
| Tyśmienica | tłumacki |
| Uhnów | rawski (Lw.) |
| Ujście | chodzieski |
| Uniejów | turecki |
| Ustrzyki Dolne | leski |
| Uściług | włodzimierski |
| Wadowice | wadowicki |
| Warka | grójecki |
| Warszawa | — |
| Warta | sieradzki |
| Wasilków | białostocki |
| Wąbrzeźno | wąbrzeski |
| Wągrowiec | wągrowiecki |
| Wejherowo | morski |
| Węgrów | węgrowski |
| Wielichowo | kościański |

| MIASTO | POWIAT |
|---|---|
| Wieliczka | krakowski |
| Wieleń | czarnkowski |
| Wieluń | wieluński |
| Wieruszów | wieluński |
| Wierzbnik | iłżecki |
| Więcbork | sępoleński |
| Wilamowice | bialski (Kr.) |
| Wilejka | wilejski |
| Wilno | — |
| Winniki | lwowski |
| Witkowo | gnieźnieński |
| Włocławek | włocławski |
| Włodawa | włodawski |
| Włodzimierz | włodzimierski |
| Włoszczowa | włoszczowski |
| Wodzisław Śląski | rybnicki |
| Wolbrom | olkuski |
| Wolsztyn | wolsztyński |
| Wołkowysk | wołkowyski |
| Wołomin | radzymiński |
| Wołożyn | wołożyński |
| Woźniki | lubliniecki |
| Wronki | szamotulski |
| Września | wrzesiński |
| Wyrzysk | wyrzyski |
| Wysoka | wyrzyski |
| Wysokie Litewskie | brzeski (Pl.) |
| Wysokie Mazowieckie | wysoko-mazowiecki |
| Wyszków | pułtuski |
| Wyszogród | płocki |
| Wyśmierzyce | radomski |
| Zabłotów | śniatyński |
| Zabłudów | białostocki |
| Zagórów | koniński |
| Zakopane | nowotarski |
| Zakroczym | warszawski |
| Zaleszczyki | zaleszczycki |
| Założce | zborowski |
| Zambrów | łomżyński |
| Zamość | zamojski |
| Zator | wadowicki |
| Zawichost | sandomierski |
| Zawiercie | zawierciański |
| Zbaraż | zbaraski |
| Zbąszyń | nowotomyski |
| Zborów | zborowski |
| Zdołbunów | zdołbunowski |
| Zduny | krotoszyński |
| Zduńska Wola | sieradzki |
| Zdzięcioł | nowogródzki |
| Zgierz | łódzki |
| Złoczew | sieradzki |
| Złoczów | złoczowski |
| Zwoleń | kozienicki |
| Żabno | dąbrowski |
| Żelechów | garwoliński |
| Żerków | jarociński |
| Żnin | żniński |
| Żory | rybnicki |
| Żółkiew | żółkiewski |
| Żurawno | żydaczowski |
| Żuromin | sierpiecki |
| Żychlin | kutnowski |
| Żydaczów | żydaczowski |
| Żyrardów | błoński |
| Żywiec | żywiecki |

§ 2.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

---

**z 26 marca Nr 70 Rok 1937**

**Poz. 105.** Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 24 marca 1937 r. o zezwoleniu Pomorskiej Izbie Rolniczej na pobranie opłaty na okres od 1 kwietnia 1937 r. do 31 marca 1938 r.

**z 27 marca Nr 71 Rok 1937**

**z 30 marca Nr 72 Rok 1937**

**z 31 marca Nr 73 Rok 1937**

**Poz. 106.** Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 23 marca 1937 r. o wartości jednego grama czystego złota.

---

# III. Inne wydawnictwa.

## OKÓLNIK Nr 19 MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU Z DNIA 5 KWIETNIA 1937 R. W SPRAWIE INSTRUKCJI DLA WŁADZ PRZEMYSŁOWYCH II INSTANCJI O WYKONYWANIU NADZORU NAD KOTŁAMI PAROWYMI (P. A. VI. 1-4).

*Do*

*Urzędów Wojewódzkich wszystkich i Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę.*

Ministerstwo Przemysłu i Handlu przesyła niniejszą instrukcję do przestrzegania przy wykonywaniu nadzoru nad kotłami parowymi.

### § 1. Nadzór nad Stowarzyszeniami Dozoru Kotłów.

1. W stosunku do Stowarzyszeń Dozoru Kotłów władze przemysłowe II instancji są organami nadzorczymi i jako takie obowiązane są do kontroli działalności technicznej Stowarzyszeń Dozoru Kotłów, odnoszącej się do dozoru kotłów i urządzeń podlegających dozorowi państwowemu głównie do sprawdzania, czy zarządzenia przez nie wydawane są zgodne z przepisami i zatwierdzonymi statutami i czy rewizje kotłów wykonywane są w czasie przepisanym.

2. Władze przemysłowe wojewódzkie mają prawo żądania od Stowarzyszeń Dozoru Kotłów wyjaśnień, jakie uważają za konieczne, a ze swej strony obowiązane są okazywać Stowarzyszeniom Dozoru Kotłów pomoc przez zbieranie potrzebnych danych drogą urzędową i komunikowanie ich Stowarzyszeniom oraz ułatwiać drogą prawnych rygorów nadzór kotłów w razie potrzeby.

3. Najpóźniej do dnia 1 kwietnia każdego roku oddziały Stowarzyszeń Dozoru Kotłów będą przesyłały odnośnym władzom przemysłowym wojewódzkim sprawozdania za rok ubiegły, w których powinna być podana ogólna ilość wykonanych rewizji i prób wodnych porządkowych i nadzwyczajnych, ilość kotłów unieruchomionych z powodu złego stanu, ilość rewizji i prób niewykonanych z wskazaniem powodów oraz podaniem właścicieli lub firm, ilość wydanych świadectw z egzaminowania obsługujących kotły oraz inne szczegóły, które mogą być dla wiadomości władz przemysłowych wojewódzkich potrzebne.

4. Władze przemysłowe wojewódzkie porozumiewają się bezpośrednio z odnośnymi oddziałami Stowarzyszeń Dozoru Kotłów i od nich otrzymują potrzebne wiadomości.

### § 2. Nadzór nad przestrzeganiem przepisów przez właścicieli kotłów.

1. W stosunku do właścicieli lub użytkowników kotłów władze przemysłowe wojewódzkie dbają, aby przez nich były przestrzegane przepisy o dozorze kotłów i zarządzenia na ich podstawie wydane. W szczególności władze te dbają, aby wszystkie kotły były pod dozorem.

2. Władze przemysłowe wojewódzkie, przy każdej okazji odwiedzania zakładów przemysłowych, powinny sprawdzać czy zarządzenia organów dozoru kotłów, zapisywane w książce kotłowej, są przestrzegane, a w szczególności dotyczy to terminów rewizji i prób wodnych kotłów.

### § 3. Przekroczenia przepisów.

1. W sprawach przekroczeń przepisów przez właścicieli kotłów, wszczętych przez organa dozoru, powinien być podany dokładny stan faktyczny, dotyczący przekroczenia odnośnego przepisu; sprawy te w myśl art. 5 ustawy z dn. 31 maja 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 303) należy przekazywać, po uzupełnieniu wnioskami przez władzę przemysłową wojewódzką, prokuratorowi.

2. Sprawy przekroczeń przepisów przez obsługę kotłów parowych należy załatwiać zgodnie z postanowieniami § 3 rozporządzenia z dn. 20 marca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 53, poz. 370) w trybie ustalonym w pkt 1 niniejszego paragrafu, bądź zgodnie z postanowieniami § 7 rozporządzenia z dn. 4 czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 454).

### § 4. Wybuch kotła.

W razie wybuchu kotła władze przemysłowe wojewódzkie obowiązane są zbadać na miejscu z udziałem delegata Stowarzyszenia Dozoru Kotłów przyczyny wypadku, zażądać szczegółowego sprawozdania od organów dozoru kotłów, a niezależnie od tego niezwłocznie po otrzymaniu wiadomości o wybuchu zawiadomić policję i właściwego prokuratora.

### § 5. Ewidencja kotłów.

1. Władze przemysłowe wojewódzkie prowadzą spis kotłów, znajdujących się w granicach Województwa (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę), w specjalnej na to przeznaczonej księdze wojewódzkiej kotłów, w której powinny być w następującym porządku wpisywane: 1. Nr porządkowy wojewódzki kotła, 2. Nr pozwolenia, 3. data pozwolenia, 4. typ kotła, 5. kocioł stały, 6. kocioł przenośny, 7. ciśnienie w atm., 8. powierzchnia ogrzewalna w m$^2$, 9. rok budowy, 10. Nr fabryczny, 11. Nr dozoru (Stowarzyszenia — urzędowy), 12. rodzaj przemysłu oraz właściciela lub firmę, we władaniu której znajduje się kocioł, 13, miejsce pracy kotła, 14. wzór Stowarzyszenia (członkowski) czy zlecony, 15. objaśnienia (uwagi).

2. Równolegle z księgą wojewódzką władze przemysłowe wojewódzkie (z wyjątkiem Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę) prowadzą spisy kotłów dla każdego Starostwa oddzielnie, czy to w formie książek, czy też kartotek. Spisy te powinny zawierać niezbędne dane dla łatwego odszukania kotła w księdze wojewódzkiej, lub dla odszukania jego akt kotłowych.

3. W księdze wojewódzkiej typ kotła w rubryce 4-ej należy wpisywać w skróceniu. W rubryce 5-kocioł stały należy oznaczać literą S, w rubryce 6-przenośny — P; w rubryce 14 kotły pod dozorem członkowskim Stowarzyszenia — St., pod dozorem zleconym — Z.

4. Kocioł wpisuje się do księgi wojewódzkiej z chwilą wydania pozwolenia na jego ustawienie lub odbiór techniczny, a dla kotła przenośnego, w wypadku gdy nie wymaga wydania nowego pozwolenia, z chwilą otrzymania podania, o zarejestrowanie (pkt 3 § 16 instrukcji niniejszej).

5. W razie przeniesienia kotła w granice innego Województwa równocześnie z przesłaniem akt w myśl pkt 3 § 6 instrukcji niniejszej wykreśla się go z księgi Województwa, w którym dotychczas pracował i wpisuje do księgi Województwa do którego został przeniesiony pod pierwszym niezajętym numerem kolejnym. Kotły przenoszone należy wykreślać czerwonym atramentem, jedną linią wzdłuż wszystkich rubryk. W rubryce 15 księgi Województwa, z którego kocioł wyszedł, należy zaznaczyć kiedy i gdzie przeszedł, zaś w księdze Województwa, do którego przyszedł — kiedy i skąd przyszedł.

6. Kotły, które zmieniły właściciela lub użytkownika bądź zostały przeniesione w inne miejsce w tym samym Województwie (Komisariacie Rządu na m. st. Warszawę), wykreśla się z danego wiersza księgi wojewódzkiej i wpisuje do następnego wiersza tego samego Nr. wojewódzkiego (porządkowego).

7. Kotły zupełnie z pracy usunięte (na złom, przerobione na zbiorniki i t. p.) należy prócz wykreślenia ich z księgi wojewódzkiej oznaczyć w rubryce 15 krzyżem.

8. Numery kotłów wykreślonych nie mogą być nadawane innym kotłom.

9. Zapisy w księdze wojewódzkiej i spisach kotłów w/g starostw należy robić atramentem czytelnie i czysto.

### § 6. Akta kotłowe.

1. Do akt poszczególnych kotłów należą następujące dokumenty: odpis lub oryginał dawnej książki kotłowej wzgl. certyfikatu, rysunek kotła, opis kotła, urzędowe świadectwa odbioru materiałów użytych do budowy kotła (dla kotłów zbudowanych po 23.III.1931 r.), protokół odbioru technicznego kotła (wzór A), arkusz obliczeniowy, zawiadomienie o wydaniu książki kotłowej (wzór D) oraz cała korespondencja, dotycząca danego kotła, a dla kotłów stałych po-

nadto rysunek budynku kotłowni oraz plan sytuacyjny.

2. Akta poszczególnych kotłów, niewykreślonych z księgi wojewódzkiej, umieszczone w teczkach, zaopatrzonych w wojewódzkie numery, powinny być przechowywane w referatach kotłowych, a nie w archiwach.

3. W razie przeniesienia kotła w granicę innego Województwa akta kotłowe przekazuje się temu Województwu w całości.

## § 7. Tryb wydawania pozwoleń kotłowych.

1. Jeśli podanie o pozwolenie kotłowe wpłynie bezpośrednio do Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę), wówczas Urząd, o ile nie zachodzą przeszkody co do uruchomienia kotła w danym miejscu, przesyła niezwłocznie wszystkie załączniki do Stowarzyszenia Dozoru Kotłów do zbadania i opinii. Stowarzyszenie Dozoru Kotłów przeprowadza badanie budowy kotła, jeśli uzna za konieczne również i próbę wodną, uzupełnia i sprawdza prawdziwość danych zawartych w załącznikach, poświadcza ich zgodność z rzeczywistością, sporządza arkusz obliczeniowy kotła i wraz z opinią pod jakimi warunkami dany kocioł może być dopuszczony do pracy, zwraca Urzędowi Wojewódzkiemu wszystkie załączniki z arkuszem obliczeniowym. O ile osprzęt kotła nie jest kompletny, wówczas Stowarzyszenie Dozoru Kotłów na opisie kotła (druk O) poświadcza zgodność z rzeczywistością tylko tej części opisu, która dotyczy budowy kotła. Jeżeli kotłownia nie jest jeszcze wybudowana, to Stowarzyszenie Dozoru Kotłów nie poświadcza rysunku kotłowni i planu sytuacyjnego, a jedynie podaje do wiadomości Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę), czy projektowana kotłownia czyni zadość wymaganiom obowiązujących przepisów. W razie ujemnej opinii Stowarzyszenie Dozoru Kotłów, powołując się na wymagania przepisów, zaznacza wszystkie stwierdzone odstępstwa.

2. Jeśli podanie jest skierowane do Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę) przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów, wówczas Stowarzyszenie Dozoru Kotłów przeprowadza wszystkie czynności, o których mowa w pkt 1, o ile nie zachodzą przeszkody co do uruchomienia kotła w danym miejscu i dopiero wtedy przesyła cały materiał Urzędowi Wojewódzkiemu.

3. Czynności, wykonane przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów w myśl pkt. 1 paragrafu niniejszego, stanowią części odbioru technicznego, wobec czego opłata za nie mieści się w opłacie ustalonej za odbiór techniczny kotła.

4. W wypadku ustawienia kotła stałego (w budynku kotłowni) petent powinien przedłożyć Urzędowi Wojewódzkiemu (Komisariatowi Rządu na m. st. Warszawę) zatwierdzony przez właściwe władze przemysłowe projekt zakładu przemysłowego, w szczególności budynku kotłowni i jej położenia.

5. Na podstawie opinii Stowarzyszenia Dozoru Kotłów oraz arkusza obliczeniowego kotła i załączników — władze przemysłowe wojewódzkie wydają bądź odmawiają wydania pozwolenia, używając druków wzór C, F. i G.

6. Wydając pozwolenie, władza przemysłowa wojewódzka wpisuje na druku wzór C, u góry „kocioł Nr wojew. . . . . . . . . .“, pod którym kocioł ten będzie wpisany do księgi wojewódzkiej.

7. Na rysunkach kotła należy odcisnąć stempel z napisem „Kocioł odpowiada przepisom z dn. . . . . . . . . . i może być . . . . . . . . . .“ oraz wpisać datę i Nr pozwolenia, zaopatrując w podpis i pieczęć Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę).

8. Na rysunku pomieszczenia kotła (kotłowni) i planie sytuacyjnym należy odcisnąć stempel z napisem“ Pomieszczenie kotła Nr fabr. . . . . . . . odpowiada przepisom z dnia . . . . . . .“ oraz wpisać datę i Nr pozwolenia, zaopatrując w podpis i pieczęć Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę).

9. Na wszystkich dokumentach (prócz rysunku kotła, kotłowni i planu sytuacyjnego), stanowiących załączniki do pozwolenia, należy odcisnąć napis „Użyto przy wydaniu pozwolenia Nr. . . . . . . dnia . . . . 193. . r.“.

10. Stowarzyszenie Dozoru Kotłów po wykonaniu odbioru technicznego kotła i wydaniu książki kotłowej, zawiadamiając o tym władze przemysłowe wojewódzkie (drukiem wzór D), dołącza protokół odbioru technicznego kotła (druk wzór A), które to dokumenty Urząd Wojewódzki (Komisariat Rządu na m. st. Warszawę) przechowuje w aktach kotłowych.

## § 8. Opłaty stemplowe.

1. Podanie o pozwolenie kotłowe lub rejestrację (pkt 3 § 16 instrukcji niniejszej) dla kotłów przenośnych podlega opłacie stemplowej w wysokości 5 zł natomiast dla kotłów stałych 10 zł., o ile są wymagane oględziny na miejscu.

2. Pozwolenie kotłowe podlega opłacie w każdym wypadku 5 zł., natomiast dokumenty dołączone do pozwolenia choćby zaopatrzone w odpowiednie zaświadczenia — nie podlegają dodatkowym opłatom stemplowym, prócz opłat wniesionych przy podaniu od załączników.

## § 9. Wymiary załączników.

Załączniki dołączone do podania (opisy, rysunki, plany itp.) powinny być wykonane względnie złożone na znormalizowany format $A_4$ t. j. 210 × 297 mm. Aż do wyczerpania zapasów mogą być używane druki dawnego formatu 210 × 330 mm.

## § 10. Rysunek kotła.

Jeden egzemplarz rysunku kotła, który będzie wszyty do książki kotłowej, jeśli nie jest wykonany na kalce płóciennej, powinien być starannie podklejony cienkim płótnem.

### § 11. Opis kotła.

Opis kotła, sporządzony na drukach wzór O, (wydanych przez Stowarzyszenia Dozoru Kotłów), powinien zawierać czytelnie i czysto wypełnione wszystkie rubryki, z wyjątkiem rubryk nie aktualnych, które powinny być przekreślone:

### § 12. Rysunek kotłowni.

Rysunek budynku kotłowni, zgodnie z wymaganiami § 5 rozporządzenia z dnia 7.XII. 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 108, poz. 747), powinien zawierać wszystkie dane pozwalające na zorientowanie się w usytuowaniu kotła i w jego warunkach pracy, a więc między innymi należy podać na rysunku przeznaczenie wszystkich sąsiadujących z kotłownią pomieszczeń i ich wysokości oraz wszystkie urządzenia pomocnicze, znajdujące się w kotłowni jak: przyrządy zasilające, wentylatory, urządzenia przeciwpożarowe itp. Rysunków wykonanych na kalce papierowej, nawet podklejonych płótnem, nie należy przyjmować.

### § 13. Ważność dawnych dokumentów kotłowych.

W wypadkach kiedy właściciel kotła posiada prawnie wydaną przez dawniejsze władze w porządku zachowaną książkę kotłową lub certyfikat — nie należy żądać składania nowych rysunków, opisów i planów, gdyż dopóki kocioł pozostaje na swoim dawnym miejscu, i dopóki poza tym treść warunków dawnego pozwolenia na używanie kotła zostaje zachowana, dopóty wydane pozwolenie z wszystkimi załącznikami zachowuje pełną moc prawną i nie może być kwestionowane.

### § 14. Zmiana właściciela kotła.

Jeśli kocioł stały lub przenośny, z wyjątkiem kotłów niewiadomego wieku i pochodzenia, posiada polską książkę kotłową, a zmienił się tylko właściciel kotła lub jego użytkujący, wówczas nie jest wymagane nowe pozwolenie ani też nowy odbiór techniczny kotła. Dla kotłów stałych Stowarzyszenie Dozoru Kotłów wpisuje do książki kotłowej zaszłe zmiany i powiadamia o tym właściwy Urząd Wojewódzki (Komisariat Rządu na m. st. Warszawę). Dla kotłów przenośnych tryb postępowania ustala pkt 3 § 16 instrukcji niniejszej.

### § 15. Wydawanie pozwoleń dla kotłów stałych.

1. Na ustawienie kotła stałego właściciel bądź użytkujący kocioł powinien uzyskać pozwolenie Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę) w obrębie którego kocioł będzie pracował.

2. Jeśli jest wymagane pozwolenie dla kotła stałego nowego lub nieposiadającego polskiej książki kotłowej, wówczas do podania należy żądać jako załączników po trzy egzemplarze: rysunku kotła, opisu kotła, rysunku kotłowni, planu sytuacyjnego oraz zaświadczeń z urzędowego odbioru materiałów, użytych do budowy kotła (dla kotłów zbudowanych po dniu 23 marca 1931 r.).

3. Jeśli jest wymagane nowe pozwolenie dla kotła stałego, używanego na zasadzie pozwolenia, wydanego w myśl dawniej obowiązującego ustawodawstwa (przed ustawą z dnia 31.V.1921 r.), należy wymagać przedłożenia książki kotłowej oraz po trzy egzemplarze rysunku kotła, opisu kotła, rysunku kotłowni i planu sytuacyjnego, o ile rysunek i opis kotła, znajdujące się w książce rewizji kotła, są niekompletne i nie czynią zadość wymaganiom § 3 i 4 rozporządzenia z dnia 7.XII.1921 (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 747) — w przeciwnym razie wystarczą po 2 egzemplarze rysunku i opisu kotła.

4. Dla kotłów stałych, które posiadają polskie książki kotłowe, wydane na podstawie pozwoleń opartych na polskim ustawodawstwie kotłowym, przy wydawaniu nowego pozwolenia na ustawienie należy żądać przedłożenia książki kotłowej oraz po 3 egzemplarze rysunku budynku kotłowni i planu sytuacyjnego. Jeśli opis kotła, znajdujący się w książce kotłowej, jest sporządzony na druku dawniej używanym, który jest niekompletny, należy żądać w 3-ch egzemplarzach nowych opisów kotła (§ 11 instrukcji niniejszej).

5. Jeśli kocioł stały został przeniesiony z terenu innego Województwa (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę), wówczas Urząd Wojewódzki, w obrębie którego kocioł będzie pracował, zwraca się do Urzędu Wojewódzkiego) Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę), w którym kocioł dotąd się znajdował, o nadesłanie akt kotłowych, które wykorzystuje przy wydaniu pozwolenia w trybie ustalonym w § 7, po czym przechowuje je u siebie w myśl § 6 instrukcji niniejszej.

### § 16. Wydawanie pozwoleń dla kotłów przenośnych.

1. Pozwolenia kotłowe dla kotłów przenośnych wydaje się na drukach wzór C, przy czym zamiast pozwolenie „na ustawienie" należy wpisać „na odbiór techniczny".

2. Pozwolenia dla kotłów przenośnych nowych lub nie posiadających polskich książek kotłowych wydaje się w trybie ustalonym w § 7 instrukcji niniejszej, przy czym do podania powinny być dołączone po trzy egzemplarze rysunków i opisów kotła oraz zaświadczeń urzędowego odbioru materiałów, użytych do budowy tego kotła (dla kotłów zbudowanych po 23.III. 1931 r.).

3. Jeśli kocioł przenośny posiada polską książkę kotłową, wówczas w razie zmiany właściciela (użytkującego) kotła lub przeniesienia kotła w granice innego Województwa (Komisariatu Rządu m. st. Warszawę), nie jest wymagane nowe pozwolenie na odbiór techniczny. Właściciel (użytkujący) kotła obowiązany jest złożyć podanie o zarejestrowanie zachodzących zmian do Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę) bezpośrednio bądź przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów, dołączając do podania książkę kotłową (§ 2 rozporządzenia z dnia 7.XII.1921 r. Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 747). W

razie zmiany właściciela (użytkującego) kotła, z wyjątkiem kotłów niewiadomego wieku i pochodzenia, Urząd Wojewódzki (Komisariat Rządu na m. st. Warszawę) wpisuje zaszłe zmiany w księdze wojewódzkiej kotłów zgodnie z pkt 6 § 5 instrukcji niniejszej i powiadamia Stowarzyszenie Dozoru Kotłów o zaszłych zmianach, przesyłając jednocześnie Stowarzyszeniu Dozoru Kotłów książkę kotłową. Jeśli kocioł przeszedł z innego Województwa, Urząd Wojewódzki (Komisariat Rządu na m. st. Warszawę), na terenie którego kocioł będzie pracował, wpisuje kocioł do księgi wojewódzkiej kotłów pod najbliższym niezajętym numerem porządkowym (pkt 5 § 5 instrukcji niniejszej), który to numer wpisuje również do książki kotłowej i przesyła książkę kotłową Stowarzyszeniu Dozoru Kotłów. Analogicznie jak dla kotłów stałych (pkt 5 § 15 instrukcji niniejszej) należy zażądać akt kotłowych z Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę), na terenie którego kocioł uprzednio pracował. Stowarzyszenie Dozoru Kotłów po otrzymaniu książki kotłowej wpisuje do niej oraz w swych aktach zaszłe zmiany i zwraca książkę kotłową właścicielowi (użytkującemu) kotła. Jeśli podanie, o zarejestrowanie zachodzących zmian wpłynie do Stowarzyszenia Dozoru Kotłów, wówczas Stowarzyszenie przesyła podanie wraz z książką do właściwego Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę), który je załatwia w trybie wyżej ustalonym.

### § 17. Przedkładanie książki kotłowej.

W razie potrzeby przedłożenia władzy przemysłowej wojewódzkiej książki kotłowej kotła będącego w ruchu, należy właścicielowi kotła wydać odpowiednie zaświadczenie o zatrzymaniu książki przez Urząd Wojewódzki (Komisariat Rządu na m. st. Warszawę), samą zaś książkę zwrócić w jak najkrótszym czasie, wycofując powyższe zaświadczenie. Przetrzymywania książek kotłowych należy bezwzględnie unikać.

### § 18. Wydawanie wtórnych książek kotłowych.

Właściciel zagubionej książki rewizji kotła składa wprost lub za pośrednictwem Stowarzyszenia Dozoru Kotłów w Urzędzie Wojewódzkim (Komisariacie Rządu na m. st. Warszawę) podanie należycie ostemplowane, dołączając:

a) odtworzone dokumenty kotłowe (opis, rysunki i plany), których zgodność z rzeczywistością powinna być poświadczona przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów oraz

b) numer „Monitora Polskiego" lub numer miejscowego „Dziennika Wojewódzkiego", w którym jest ogłoszenie o zagubieniu książki kotłowej. Dokumenty, po poświadczeniu ich zgodności z aktami znajdującymi się w Urzędzie Wojewódzkim (Komisariacie Rządu na m. st. Warszawę), przesyła się następnie do Stowarzyszenia Dozoru Kotłów celem wydania wtórnej książki kotłowej.

### § 19. Kotły o pojemności wody do 500 l.

Kotły stałe o ciśnieniu roboczym nie wyższym niż 6 atm. i pojemności wody do 500 l włącznie (licząc do linii najniższego poziomu wody w kotle) mogą być ustawiane w pomieszczeniach oraz pod pomieszczeniami, w których stale lub chwilowo przebywają ludzie, jednak tylko jeden kocioł wolno ustawić w jednym pomieszczeniu (p. 5 § 14 rozporządzenia z dnia 8.XI.1921 r. Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 744). Dla kotłów tych nie jest więc wymagana kotłownia, odpowiadająca postanowieniom § 14 wyżej cytowanego rozporządzenia. Kotły te należy traktować jako stałe z tą różnicą, że w pozwoleniu (wzór C) zamiast słów „na ustawienie" należy wpisywać „na odbiór techniczny" i w związku z tym nie należy żądać rysunku kotłowni i planu sytuacyjnego.

### § 20. Kotły o pojemności wody do 1000 l.

Kotły o pojemności wody do 1000 l. włącznie (licząc do linii najniższego poziomu wody (i dowolnego ciśnienia (pkt 5 § 14 rozporządzenia z dnia 8.XI.1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 744) mogą być ustawiane w pomieszczeniach przylegających do domów mieszkalnych, granic sąsiednich gruntów i dróg publicznych. Pomieszczenie dla takiego kotła może nie być wydzielone murami ogniochronnymi, o ile przepisy budowlane tego nie wymagają. Postanowienia więc pkt 1 § 14 wyżej wskazanego rozporządzenia w brzmieniu rozporządzenia z dnia 20.III.1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 244) nie mają zastosowania do pomieszczeń dla tego rodzaju kotłów, jednak dach pomieszczenia powinien być lekki. W jednym takim pomieszczeniu może być ustawiony tylko jeden kocioł o pojemności wody do 1000 l. i dowolnego ciśnienia. Pozwolenie na ustawienie takiego kotła wydaje się tak jak dla kotłów stałych bez żadnej różnicy.

### § 21. Kotły niewiadomego wieku i pochodzenia.

1. Kotły niewiadomego wieku i pochodzenia, na które nie były wydane pozwolenia władz przemysłowych wojewódzkich (t. j. które nie posiadają żadnych dowodów, lub których właściciele nie posiadają praw nabytych) mogą uzyskać pozwolenie na ich używanie tylko w drodze wyjątku od Ministerstwa Przemysłu i Handlu i powinny być przeliczane p/g przepisów o budowie kotłów parowych z dn. 8.XI.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 713), przy czym wszystkie dopuszczalne naprężenia będą zmniejszone o $^1/_3$.

2. Kotły niewiadomego wieku i pochodzenia, na które były wydane pozwolenia władz przemysłowych wojewódzkich (posiadają polskie książki kotłowe), lub które podpadają pod postanowienia § 23 rozporządzenia z dnia 8.XI.1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 744) — mogą uzyskać nowe pozwolenie w Urzędzie Wojewódzkim (Komisariacie Rządu na m. st. Warszawę), na terenie którego będą pracowały, przy czym mogą być przeliczane w/g dawnych przepisów, zatwierdzonych przez Zjazd Międzynarodowego Związku Stowarzyszeń Dozoru Kotłów (Normy Hamburskie), z tym, że:

a) wszystkie dopuszczalne naprężenia będą zmniejszone o $^1/_3$,

b) stopień bezpieczeństwa dla szwów nitowych na zakładkę będzie równy 5,

c) uwzględnione będą postanowienia § 13 rozporządzenia z dnia 8.XI.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 713), dotyczące dennic narażonych na ciśnienie wewnętrzne.

### § 22. Kotły zbudowane przed 23.III.1931 r.

Kotły wiadomego wieku i pochodzenia, zbudowane przed 23.III.1931 r., przy uzyskiwaniu nowego pozwolenia powinny być przeliczane w/g dawnych przepisów, zatwierdzonych przez Zjazd Międzynarodowego Związku Stowarzyszeń Dozoru Kotłów (Normy Hamburskie), uwzględniając postanowienia § 13 rozporządzenia z dnia 8.XI.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 713), dotyczące dennic, narażonych na ciśnienie wewnętrzne.

### § 23. Kotły zbudowane po 23.III.1931 r.

Kotły wiadomego wieku i pochodzenia, zbudowane po dniu 23.III.1931 r., powinny odpowiadać przepisom o budowie kotłów parowych oraz przepisom o materiałach kotłowych (rozporządzenia z dnia 8.XI.1930 r. Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 713 i 714).

### § 24. Kotły na statkach państwowych.

Kotły ustawione na statkach żeglugi śródlądowej, znajdujące się we władaniu Ministerstwa Komunikacji (Biura Dróg Wodnych), pozostają pod nadzorem i bezpośrednim dozorem tegoż Ministerstwa. Jedynie pozwolenie na ustawienie kotła wydaje Ministerstwo Przemysłu i Handlu (Departament Przemysłu i Rzemiosła).

### § 25. Dozór zlecony kotłów rządowych.

1. Pozwolenia kotłowe dla kotłów rządowych, podległych nadzorowi Ministerstwa Przemysłu i Handlu, wydają władze przemysłowe wojewódzkie w porządku ogólnym, wskazanym rozporządzeniem z dnia 7.XII.1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 747).

2. Jednocześnie z wydaniem pozwolenia władza przemysłowa wojewódzka przekazuje kocioł pod dozór zlecony Stowarzyszeniu Dozoru Kotłów, używając druku wzoru E.

3. Na wszystkich dokumentach i korespondencji, dotyczącej kotłów rządowych, należy odciskać pieczątką napis „rządowy".

4. Kotły rządowe wpisuje się do księgi wojewódzkiej kotłów na równi z kotłami właścicieli prywatnych, jedynie dla wyróżnienia tych kotłów należy przy Nr porządkowym (wojewódzkim) w księdze dopisać lub odbić czerwonym stemplem literę „R" (rządowy). To samo stosuje się przy zapisywaniu kotłów w spisach starościńskich. Urzędowe Nr kotłów, nadawane przez Stowarzyszenia Dozoru Kotłów, czyli Nr St., pozostają w numeracji ogólnej kotłów bez wyodrębnienia.

5. W książkach kotłowych (wzór B) Stowarzyszenia Dozoru Kotłów powinny odcisnąć czerwonym kolorem napis „Kocioł rządowy".

Kotły rządowe, dzierżawione przez osoby prywatne, należy traktować jako kotły prywatne.

### § 26. Kotły prywatne pod dozorem zleconym.

Władze przemysłowe wojewódzkie przekazują kotły prywatne pod dozór zlecony (§ 21 rozporządzenia z dnia 8.XI.1921 r. Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 744), używając druku wzoru E.

### § 27. Unieruchamianie kotłów.

Jeśli rewident kotła stwierdzi braki grożące bezpośrednim niebezpieczeństwem, wówczas może unieruchomić kocioł przez opieczętowanie, powiadamiając o tym właściwe władze przemysłowe wojewódzkie.

### § 28. Opieczętowywanie kotłów zgłoszonych jako nieczynne.

Kotły zgłoszone w Urzędzie Wojewódzkim (Komisariacie Rządu na m. st. Warszawę) przez Stowarzyszenia Dozoru Kotłów, jako nieczynne, powinny być na zarządzenie Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę) opieczętowane dla zabezpieczenia ich przed uruchomieniem bez dozoru. Zdjęcie pieczęci z kotła powinno być uskutecznione tą samą drogą dopiero po zawiadomieniu Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę) przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów, że nie ma przeszkód do używania kotła.

### § 29. Odpieczętowywanie kotłów przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów.

Stowarzyszeniu Dozoru Kotłów przysługuje prawo zdjęcia pieczęci z kotła, zawiadamiając o tym właściwe Starostwo i Urząd Wojewódzki (Komisariat Rządu na m. st. Warszawę).

Władze przemysłowe wojewódzkie obowiązane są stosować się do niniejszej instrukcji z dniem 15 kwietnia 1937 r.

Jednocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie instrukcje i okólniki z wyjątkiem następujących:

1. okólnik z dnia 5 września 1922 r. za Nr. 11-3394 w sprawie użytkowania autoklawów (zbiorników, zawierających parę wodną pod ciśnieniem), rozesłany do województw centralnych i wschodnich; w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o nadzorze nad zbiornikami pod ciśnieniem (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 234)) należy w załączniku do tego okólnika w art. 48 zastąpić słowa „pracujące pod ciśnieniem pary powyżej atmosferycznego" słowami „pracujące pod ciśnieniem pary przewyższającym trzy atmosfery robocze" oraz w art. 50 zamiast słów „i pracujące pod ciśnieniem więcej niż jeden i nie więcej niż 10 atmosfer", słowami „i pracujące pod ciśnieniem powyżej 3 atmosfer i nie więcej niż 10 atmosfer",

2. okólnik Nr 92 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 20 sierpnia 1923 r. za Nr. BP. 4087 w sprawie dozoru kotłów parowych,

3. okólnik z dnia 22 lutego 1924 r. za Nr. PA. 458 w sprawie odparowalności kotłów parowych,

4. okólnik z dnia 27 października 1924 r. za Nr. PA. 2925 w sprawie kotłów parowych z otuliną (tryb postępowania z kotłami budowanymi na zapas w fabrykach krajowych),

5. okólnik z dnia 2 grudnia 1924 r. za Nr PA. 3090 w sprawie smoczków przy traktorach parowych (traktory i parowozy jako przyrządy zasilające mogą posiadać dwa smoczki),

6. okólnik z dnia 19 maja 1925 r. za Nr PA. 1494 w sprawie kotłów na lądzie, znajdujących się w przedsiębiorstwach wojskowych,

7. okólnik z dnia 15 stycznia 1926 r. za Nr PA. 60 w sprawie kotłów na pogłębiarkach,

8. okólnik z dnia 20 lutego 1926 r. za Nr PA. 455 w sprawie zaniechania świadczeń dozorczych przez Stowarzyszenia Dozoru Kotłów na skutek zalegania właścicieli kotłów z opłatami za dozór kotłów,

9. okólnik z dnia 10 marca 1926 r. za Nr PA. 675 w sprawie wykonywania dozoru nad kotłami parowozowymi kolejek i bocznic prywatnych (fabrycznych),

10. okólnik z dnia 25 lutego 1931 r. za Nr PA. 722 — dotyczy rozporządzeń Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 8.XII.1930 r. w sprawie przepisów o budowie kotłów parowych oraz o warunkach technicznych, dotyczących materiałów używanych do budowy kotłów parowych,

11) okólnik z dnia 8 listopada 1933 r. za Nr PA. III. 1/19 — dotyczy kotłów w wojskowych wytwórniach skomercjalizowanych.

( —) *Wierusz-Kowalski*
DYREKTOR DEPARTAMENTU

---

# C.

# Bibliografia.

## I. WYDAWNICTWA ZALECONE.

### „Przepisy o Powszechnym Obowiązku Wojskowym" T. Teliga.

W najbliższym czasie ukaże się w sprzedaży praca Tadeusza Teligi, radcy w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych p. t. „Przepisy o Powszechnym Obowiązku Wojskowym".

Wymieniona praca potraktowana jako podręcznik dla referatów wojskowych w starostwach i gminach, zawiera między innymi w szerokim zakresie źródła prawne, dotyczące przedmiotu wraz z komentarzami, objaśnieniami i tezami N. T. A., szereg załączników wyjaśniających i wzory druków oraz alfabetyczny skorowidz rzeczowy.

Logiczny i przejrzysty układ ułatwia orientowanie się w aktualnym stanie prawnym zagadnienia i odszukanie żądanego materiału — przez co stosowanie podręcznika przyczyni się do usprawnienia pracy referatów wojskowych.

Pracę T. Teligi zaleca się do użytku władz administracji ogólnej oraz zarządów gmin miejskich i wiejskich.

UWAGA. Książkę w cenie zł 7 gr. 50 zamawiać można w Związku Zawodowym Pracowników Samorządu Terytorialnego R. P. w Warszawie, Aleje Jerozolimskie 85.

### „Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich 1918 — 1920".

W opracowaniu Wojskowego Biura Historycznego Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych wydane zostało dzieło zbiorowe p. t. „Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich 1918—1920" (5 dużych tomów 18 × 25 cm., 7310 stron druku, 185 szkiców).

Dzieło to omawia dzieje wszystkich oddziałów, posiadających tradycję bojową w dobie odzyskania Niepodległości i zawiera historię 185 pułków broni i dywizjonów artylerii konnej, dając obraz organizacji tych oddziałów w dobie wojny i ich działań wojennych.

Omawiane wydawnictwo stanowi dokument historyczny opracowany pod autorytetem Wojskowego Biura Historycznego, wobec czego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zaleca je do bibliotek w urzędach administracji ogólnej, związkach samorządowych i instytucjach publicznych.

UWAGA: Cena dzieła w oprawie wynosi 180 zł.

Możliwe jest nabycie na warunkach ulgowych t. j. w ratach po 10 zł. miesięcznie. Zamówienia winny być kierowane do Głównej Księgarni Wojskowej — Warszawa, Krakowskie Przedmieście 11.

### „Teoria i polityka przedsiębiorstw publicznych Samorządu Terytorialnego i Państwa" — Dr. L. W. Bigeleisen.

Praca Dr. L. W. Bigeleisena, profesora Wolnej Wszechnicy Polskiej p. t. „Teoria i polityka przedsiębiorstw publicznych Samorządu Terytorialnego i Państwa" została wydana przy poparciu finansowym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Banku Gospodarstwa Krajowego (stron 490).

Praca omawia m. in. istotę, zakres działania i rodzaje przedsiębiorstw publicznych, organizację przedsiębiorstw użyteczności publicznej, ich gospodarkę finansową, rachunkowość, politykę cen w przedsiębiorstwach i t. p.

Książkę Dra Bigeleisena zaleca się do użytku związków samorządowych.

---

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.